

DE MILITAIRE SPECTATOR

MAANDBLAD VOOR DE WEERMAGT VAN NEDERLAND EN INDIË

waarin opgenomen :

het Artilleristisch Tijdschrift, het Cavaleristisch Tijdschrift en het
Militair Technisch Tijdschrift.

Directeur-Redacteur: J. MOORMAN, Reserve-Majoor der Infanterie.

Redacteuren:

J. J. C. P. WILSON, Kapitein van den Generalen Staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.

A. Q. H. DIJXHOORN, Kapitein der Infanterie.

M. R. H. CALMEIJER, 1e Luitenant der Infanterie, werkzaam bij de Hoogere Krijgsschool. P. W. PIETERS, Ritmeester der Huzaren. A. ETERMAN, 1e Luitenant der Artillerie, Lid der Commissie van Proefneming.

Redactie en Administratie: Zwarteweg 1, Den Haag. Tel. 117783. Postrekening 44715
Abonnement f 2.50 per kwartaal. Indië en Buitenland f 12.50 per jaar. Losse Nummers f 1.—

104de JAARGANG

No. 7

JULI 1935

INHOUD

	Blz.
Studie betreffende den dienst van den aan- en afvoer en van de verpleging door J. B. DE JONGH (II)	286
Nieuwe Uitgaven	292 en 318
4e Half-Regiment Huzaren door K. G. VAN DER MANDELE	293
De gezagsverhoudingen en -bevoegdheden over ons Staatsche Leger door W. E. VAN DAM VAN ISSELT	295
Tactische Prijsvragen	301
Het graphisch bepalen van correcties bij indirecte richting door J. W. N. LE HEUX	306
Beoefening van het Tuchtrecht in de Weermacht	311
Leven en Streven in de Koninklijke Landmacht.....	313
Uit de Vakpers	322

STUDIE BETREFFENDE DEN DIENST VAN DEN AAN- EN AFVOER EN VAN DE VERPLEGING

DOOR

J. B. DE JONGH.

Majoor-Intendant, leeraar aan de Hoogere Krijgsschool.

II. (Vervolg van blz. 175).

Alvorens deze, in het Aprilnummer van dit tijdschrift aangevangen, studie te vervolgen, merken wij het volgende op.

Dit artikel werd geruimen tijd geleden door de redactie van *De Militaire Spectator* aangenomen, doch eerst thans geplaatst.

Dientengevolge komen in het in de April-aflevering opgenomen gedeelte dezer studie enkele opvattingen tot uiting en worden daarin eenige zaken vermeld, welke thans, in verband met sedert veranderde zienswijzen bij de legerleiding, niet meer ongewijzigd van kracht zijn en waaromtrent wij een en ander willen vermelden. In het vervolg van dit artikel is daarmede eveneens rekening gehouden.

Zoo wordt op blz. 172 in den aanhef van deze studie verwezen naar artikelen van den 1e Luitenant JAGER in de M. S.

Echter is sindsdien in M. S. 1933 een nieuwe studie van de hand van dezen officier verschenen, waarin de in 1931 uitgekomen Voorschriften Etappen- en Verkeersdienst en Aan- en Afvoer zijn behandeld, terwijl bij het samenstellen van onze studie het Voorschrift voor den dienst bij de Autotreinen 1932 nog niet verschenen was.

Volledigheidshalve vermelden wij, dat op blz. 174, regel 19 van boven, met „1 rantsoen munitie” voor 6 veld, 7 veld, enz., niet wordt bedoeld een bepaald aantal schoten, doch een als transporteenheid voor munitie vastgesteld „rantsoen” voor elke bij de D.G. ingedeelde batterij, m.a.w. 6 rantsoenen 6 veld, 12 rantsoenen 7 veld, enz.

Uitsluitend om bepaalde redenen in verband met de onderwerpelijke studie werd door ons van het gebruikelijke beladingsplan der met munitie beladen compn. van het Aut. Bat. afgeweken.

Ook huldigt men de opvatting, dat de D.E.V. in zijn „Aanwijzingen” (tegenwoordig „gegevens” genaamd) voor den Aan- en Afvoer van het V.Lr. (blz. 175), na overleg met den C. V., tevens vermeldt, voor welke D. Gn., enz., de eindst. mun. en de afvst. g. z. en -paarden zijn bestemd.

Slechts terwille van de toenmaals gehouden terreinoefening, waarvan deze studie als een uitvloeisel is te beschouwen, werden II, III, IV D. G. en Lt. B. op eenzelfde eindst. mun. aangewezen en werden aldaar aanzienlijke hoeveelheden munitie verondersteld te zijn uitgeladen en neergelegd, waardoor groote kwetsbaarheid en druk verkeer ontstaan.

Men besluit daaruit echter nimmer, dat zulks regel zal zijn en geve er zich rekenschap van, dat het in een dergelijk geval voorkeur verdient, voor III D. G. en Lt. B. één eindst. mun. en ook voor II D. G. een afzonderlijke eindst. mun. te bestemmen en deze munitie niet te doen uitpakken, doch in twee achtereenvolgende nachten per trein aan te voeren en in de Aut. compn. over te laden en te vervoeren naar de av. mun. of de munitie-depôts, alwaar deze veel beter kunnen worden verspreid en gecamoufleerd dan bij gecentraliseerden opslag in de eindst. mun.

Voor IV D. G., als zijnde in reserve, zal vermoedelijk geen eindst. mun. behoeven te worden aangewezen.

Het verdient eveneens aanbeveling, de afvst. krijgsgevangenen en buit, welke wel dezelfde kunnen zijn, niet te doen samenvallen met de afvst. burgerbevolking.

Ook bestemt men tegenwoordig voor den afvoer van verschillende artikelen in beginsel de er bij betrokken eindstations, waarheen de aanvoer plaats vindt, dus bijv. voor den afvoer van wasch- en overige intendance-goederen de eindst. Im., voor munitie-onderdeelen, artilleriematerieel, enz., de eindst. mun., waardoor in den regel de afzonderlijke afvst. mat. kunnen vervallen.

Zooals ook in het vervolg dezer studie zal blijken, bestemt men voor den aanvoer van benzine, banden, enz. bij voorkeur havens.

Thans vervolgen wij onze studie met het volgend bevel.

GEHEIM.

Exemplaar No.

Commandant van het Veldleger.

Sectiën I, VI.
N^o..... B.
Bijlage: 1.

Hoofdkwartier, 1 Juli 19...
7.00

BEVEL VOOR DEN AAN- EN AFVOER VAN 1/2 JULI.

1. Levensmiddelen, fourage en intendantematerieel.

Onderdeel	Eindstation	Tijdvak, waarin het Aut. Bat. moet laden op $\frac{1}{7}$	Uren, waar- op het Aut. Bat. kan be- ginnen met laden op $\frac{1}{7}$	Aan- vullings plaats	Open voor aanvulling op $\frac{2}{7}$
H.K.V.	Zeist	—	—	Zeist ..	23.45($\frac{1}{7}$)— 0.30 0.30—0.45 0.45—1.15
P.A.—H.K.V.		—	—		
Vbd.A.—H.K.V.		—	—		
VLu.A.		—	—		
1/4 9 Comp. mitr. tl. Aut. Reg.		—	—		
I D.G.	Driebergen	—	16.30	—	—
II D.G.	Zeist	20.00—23.30	—	—	—
III D.G.	Huis ter Heide	—	16.45	—	—
IV D.G.	Soest	—	18.15	—	—
Lt.B.	Baarn	—	18.30	—	—

2. Munitie en artilleriematerieel.

Onderdeel	Eindstation (-haven)	Open voor belading
I D.G.	Wijk bij Duurstede (haven)	16.30
II D.G.	Amersfoort	17.00
III D.G.	id.	17.00
VIII Div.	id.	17.00
Lt. B.	id.	17.00
Voor legerart., ingedeeld bij:		
I D.G.	Wijk bij Duurstede (haven)	16.30
II D.G.	Amersfoort	19.20
III D.G.	id.	21.00

3. Bedrijfsstoffen, banden, enz.

Onderdeel	Eindstation, tevens aanvullingsplaats	Tijdstip van in-bedrijfstelling
H.K.V.	Zeist Driebergen Zeist Huis ter Heide Soest Baarn	In bedrijf In bedrijf In bedrijf In bedrijf
Vbd. A.—H.K.V.		
P.A.—H.K.V.		
VLu.A.		
1/4 9 Comp. mitr. tl.		
Aut. Reg.		
I D.G.		
II D.G.		
III D.G.		
IV D.G.		
Lt.B.		

4. Geneeskundige dienst.

Onderdeel	Afvoerstation gewonden en zieken	Vertrek der treinen
H.K.V.	Den Dolder Culemborg Den Dolder Den Dolder Hilversum Hilversum	11.00 (¹ / ₇) en vervolgens om de 8 uur 10.00 16.00 (¹ / ₇) en vervolgens om de 8 u. 11.00 (¹ / ₇) en vervolgens om de 8 uur id. id. id.
Vbd. A.—H.K.V.		
P.A.—H.K.V.		
VLu.A.		
1/4 9 Comp. mitr.tl.)		
Aut. Reg.		
I D.G.		
II D.G.		
III D.G.		
IV D.G.		
Lt. B.		

5. Veterinaire dienst.

Onderdeel	Afvoerstation paarden	Vertrek der treinen op ¹ / ₇ te
H.K.V.	De Bilt	10.00, 15.00 en vervolgens om de 8 uur
Vbd. A.—H.K.V.		
I D.G.	Schalkwijk	9.00, 14.00 „ „ „ „ 8 „
II D.G.		
III D.G.		
IV D.G.	de Bilt	10.00, 15.00 „ „ „ „ 8 „
Lt.B.		

6. Krijgsgevangenen en buit.

Onderdeel	Afvoerstation.	Tijdstip van openstelling
H.K.V.	Bunnik Maartensdijk	In bedrijf
Vbd. A.—H.K.V.		
VLu.A.		
1/4 9 Comp mitr. tl.		
Aut. Reg.		
I D.G.		
II D.G.		
III D.G.		
IV D.G.		
Lt.B.		

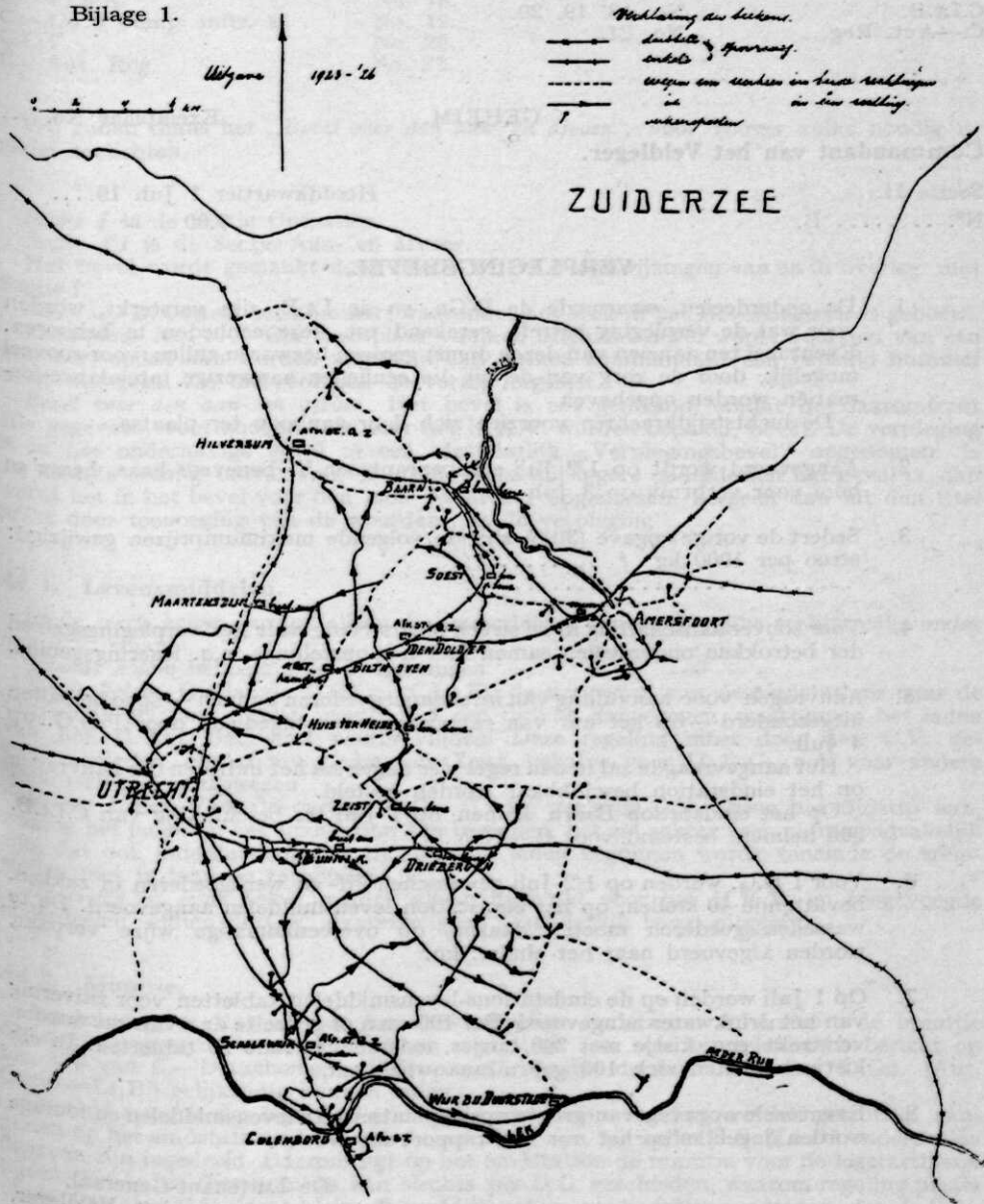
7. Verkeersregeling zie bijlage 1.

Cn- I, II, III, IV D.G. dragen zorg, dat om 12.00 ($\frac{1}{2}$) bij het slot te Zeist 15 man politietroepen van iedere D.G. aanwezig zijn voor het uitzetten der verkeersposten, hetgeen mijnerzijds geschiedt.

Aan:
(z.o.z.)

De Luitenant-Generaal,
Commandant van het Veldleger,
Handteekening,
(naam).

Bijlage 1.

Afb. 2. Behoort bij het bevel voor den aan- en afvoer van 1/2 Juli 19..
(C.V. 1/7 19... S. I. VI no. .... B.).

C.—Vbd.A.—H.K.V.	No. 1.
C.—VLu.A.	No. 2.
C.—P.A.—H.K.V.	No. 3.
C.—1/4 9 Comp. mitr. tl.	No. 4.
C.L.V.	No. 5.
C.— I D.G.	No. 6, 7, 8.
C.— II D.G.	No. 9, 10, 11,
C.—III D.G.	No. 12, 13, 14.
C.—IV D.G.	No. 15, 16, 17.
C.Lt.B.	No. 18, 19, 20.
C.—Aut. Reg.	No. 21.

GEHEIM.

Exemplaar No. ...

Commandant van het Veldleger.

Sectie II.

Hoofdkwartier 1 Juli 19....

N°. .... B.

7.00

VERPLEGINGSBEVEL.

1. De onderdeelen, waarmede de D.Gn. en de Lt.B. zijn versterkt, worden voor wat de verpleging betreft, gerekend tot deze eenheden te behooren. Eventueel ten aanzien van dezen dienst gerezen bezwaren zullen, voor zooveel mogelijk, door de zorg van de bij die eenheden aanwezige intendance-formatiën worden opgeheven.
De luchtstrijdkrachten voorzien zich door aankoop ter plaatse.
2. Aangevoerd wordt op 1/2 Juli etappenrantsoen V, benevens kaas, haver en hooi voor verbruik op 3 Juli a.s.
3. Sedert de vorige opgave (30/6) zijn de volgende maximumprijzen gewijzigd:
stroo per 1000 kg f .....;
.....;
4. Voor zoover aanschaffing in de streek plaats vindt, valt het verplegingsgebied der betrokken onderdeelen samen met het opstellings- c.q. legeringsgebied.
5. Aanvragen voor aanvulling van intendancegoederen kunnen — spoedgevallen uitgezonderd — op het uur van rapport worden ingediend door I D.G. op 4 Juli.
Het aangevraagde zal in den regel vier dagen na het indienen der aanvragen op het eindstation beschikbaar worden gesteld.
Op het eindstation Baarn komen op 1 Juli ter beschikking van C.Lt.B. 200 helmen, bestemd voor C.—R.W.
6. Voor I D.G. worden op 1/2 Juli gewasschen lijf- en werkgoederen in zakken, bevattende 40 stellen, op het eindstation levensmiddelen aangevoerd. De te wasschen goederen moeten daarna, op overeenkomstige wijze verpakt, worden afgevoerd naar het eindst. lm.
7. Op 1 Juli worden op de eindstations-levensmiddelen tabletten voor zuivering van het drinkwater aangevoerd. Per 100 man of gedeelte daarvan zal worden verstrekt een kistje met 200 busjes, ieder bevattende 20 tabletten. In elk kistje bevinden zich 100 gebruiksaanwijzingen.
8. Eventuele opgaven van groote opslagplaatsen van levensmiddelen en fourage worden dagelijks op het uur van rapport ingewacht.

De Luitenant-Generaal,
Commandant van het Veldleger,
Handteekening
(naam).

Ter uitvoering aan:

C.—Vbd.A.—H.K.V.	No. 1.
C.—P.A.—H.K.V.	No. 2.
C.— I D.G.	No. 3, 4, 5.
C.— II D.G.	No. 6, 7, 8.
C.—III D.G.	No. 9, 10, 11.
C.—IV D.G.	No. 12, 13, 14.
C. Lt.B.	No. 15, 16, 17.
C.—VLu.A.	No. 18.
C.—1/4 9 Comp. mitr. tl.	No. 19.
C.L.V.	No. 20.
C.—Aut. Reg.	No. 21.

Wij zullen thans het „Bevel voor den aan- en afvoer”, voor zoover zulks noodig is, nader toelichten.

Sectie I is de Sectie Operatiën.

Sectie VI is de Sectie Aan- en afvoer.

Het bevel wordt gemaakt door Sectie VI, naar aanwijzingen van en in overleg met Sectie I.

No. . . . B. betreft het nummer, waaronder het stuk in het Bevelsregister is geboekt.

Exemplaar No. . . . Elk exemplaar van een uitgaand bevel wordt voorzien van een nummer, opdat kan worden nagegaan aan welken commandant een bepaald nummer werd verstrekt. Zie hiervoor ook de verzendingslijst.

Bevel voor den aan- en afvoer. Het bevel is zoo genoemd, omdat het daaromtrent alle gegevens, voor zoover deze door het H.K.V. worden bepaald, bevat. De verpleging is in het onderhavige geval in een afzonderlijk „Verplegingsbevel” opgenomen. Is dit laatste weinig omvattend, hetgeen veelal bij lagere onderdeelen het geval is, dan wordt het in het bevel voor den aan- en afvoer opgenomen, hetgeen dan uit den titel blijkt door toevoeging van de woorden „en de verpleging”.

Ad 1. Levensmiddelen.

In de *eerste kolom* worden alleen die onderdeelen genoemd, welke rechtstreeks onder den C.V. staan.

Tweede kolom behoeft geen toelichtingen.

Derde kolom. Omdat de D.G.Cn. (C.Lt.B.) de vervoeren van de eindstations naar de aanvullingsplaatsen regelen, wordt hier een tijdvak aangegeven, waarbinnen het laden van het II Aut. Bat. moet plaats vinden. Deze regeling moet door den C.V. getroffen worden, omdat het eindstation Zeist, behalve voor II D.G., ook voor andere onderdeelen is aangewezen.

Vierde kolom. Voor de overige D.Gn. (Lt.B.) geeft de C.V. alleen het tijdstip aan, waarop het laden op het eindstation kan beginnen, het zal echter veelvuldig noodzakelijk zijn, dat ook inderdaad op dat tijdstip met laden begonnen wordt, teneinde de treinstellen niet te lang op te houden.

De vijfde en zesde kolom worden alleen ingevuld voor het H.K.V. en toegevoegde onderdeelen, indien de C.V. daarvoor geen afzonderlijk bevel uitgeeft.

Ad 2. Munitie.

Aangenomen is, dat op het gemeenschappelijk eindstation Amersfoort de munitie divisiegroepsgewijze is aangevoerd en neergelegd (zie ook het telefonisch bericht op blz. 175 van C.—Detachment eindst. mun.), zoodat de Aut. Bat. der D.Gn. (Aut. Comp.—Lt.B.) gelijktijdig kunnen laden.

Voor de munitie der legerartillerie moest een andere regeling worden getroffen, aangezien op het eindstation niet steeds bekend kan zijn, bij welke D.G. (Lt.B.) onderdeelen daarvan zijn ingedeeld. Daarom ligt op het eindstation de munitie voor de legerartillerie bijeen; het laden dier munitie kan slechts per D.G. geschieden, waarom regeling plaats vindt door den C.V. Het zal in de praktijk echter aanbeveling verdienen, dat de C.V. van de indeeling der Lr. Art. tijdig kennis geeft.

Voor het overige wordt verwezen naar de toelichtingen onder Ad. 1.

Ad 3. Bedrijfsstoffen, banden, enz.

Het eindstation bedrijfsstoffen, banden, enz. moet, wanneer — zooals hier is aangenomen voor Zeist, welke plaats ook eindst. lm. is — de capaciteit van dit station niet voldoende is, gedurende het gereedleggen en laden der levensmiddelen gesloten zijn voor het aanvullen van bedrijfsstoffen.

Het zal veelal aanbeveling verdienen hiervoor havens in plaats van stations te bestemmen.

Ad 7. Verkeersregeling.

Het verkeer wordt door den C.V. in groote lijnen geregeld.

Aangezien het H.K.V. over te weinig politietroepen beschikt, die bovendien nog andere diensten te verrichten hebben, wordt het personeel, bestemd voor het uitzetten der verkeersposten, aan de D.Gn. onttrokken.

Wat het *verplegingsbevel* betreft kan het volgende worden opgemerkt:

Het bevel wordt gemaakt door Sectie II (de Sectie Intendance).

In punt 1 worden dikwijls vermeld de onderdeelen, waarmede de D.Gn. en de Lt.B. zijn versterkt. Zulks is echter overbodig, wanneer het in voorgaande bevelen is vastgelegd en dus bekend mag worden geacht. (Zie hiervoor in dit geval den „Bijzondere Oorlogstoestand”).

De overgang van een bepaalden toestand naar een anderen dient echter steeds nauwkeurig te worden geregeld.

Voor het overige behoeft het bevel geen toelichting; het is grotendeels afgeleid van de gegevens, welke door den D.E.V. werden verstrekt.

NIEUWE UITGAVEN

Het Bezuinigingsontwerp 1935, V Defensie, N. Samsom N.V., Alphen aan den Rijn, 1935. f 1,50.

De N.V. Samsom heeft de gelukkige gedachte gehad in een reeks boekjes een heldere en overzichtelijke uiteenzetting te geven van het Bezuinigingsontwerp 1935. Deel V is gewijd aan de defensie en bevat in 67 blz.:

I. Inleiding; Het capitulantenstelsel; Wijziging Dienstplichtwet; Verlenging duur eerste oefening; Aanvulling sterkte der lichteing; Vervroeging van de inschrijving; Vervallen inschrijving buiten Nederland wonenden; Reorganisatie compagnieën hospitaalsoldaten; Afwijking regelen militair onderwijs en wet reserve-personeel landmacht; Afwijking storting zuiderzeefonds.

II. Tekst van het ontwerp-Capitulantenreglement.

III. Tekst van de dienstplichtwet met voorgestelde wijzigingen.

Een ieder, die zich ter zake wil oriënteren, kunnen wij raadpleging van dit boekje zeer aanbevelen. Nergens lazen wij nog een zoo duidelijke uiteenzetting van het capitulantenstelsel, welke op zich zelf aan het boekje reeds blijvende waarde geeft. Deze verkrijgt het ook door het volledig afdrucken van de dienstplichtwet, waarbij de voorgestelde wijzigingen met groen zijn aangegeven en derhalve onmiddellijk in het oog springen. Ook de geest, waarin het werkje is geschreven, doet weldadig aan, wij citeeren slechts: „Inkrimping van de uitgaven . . . voor onze defensie mag niet gaan — gelet op den internationalen toestand — ten koste van de militaire en maritieme kracht, welke ons Vaderland in geval van eenig conflict wel zal moeten ontwikkelen, wil er met enig recht sprake zijn van een uitgesproken wil tot handhaving van ons zelfstandig volksbestaan.”

4^E HALF-REGIMENT HUZAREN

DOOR

K. G. VAN DER MANDELE,

Majoor.

Toen in het jaar 1922 bij de reorganisatie van de Nederlandsche cavalerie de half-regimenten als nieuwe benaming van de onderdeelen van het wapen werden ingevoerd, ontstond daarmee een vraagstuk, dat tot heden niet schijnt te zijn opgelost, nl. hoe de namen van de bij de reorganisatie overgebleven half-regimenten taalkundig juist en zoo sierlijk mogelijk moeten worden geschreven. Niet minder dan de volgende 7 schrijfwijzen treft men in officieele boekwerken en brieven aan.

4e Half-Regiment Huzaren,

4e Halfregiment Huzaren,

4e Half Regiment Huzaren,

4e Halfregiment huzaren,

4e half Regiment Huzaren,

4e ½ Regiment Huzaren,

4e half regiment huzaren.

Het wil mij voorkomen, dat het niet van alle belang is ontbloot, dat in het gebruik eenheid wordt gebracht en daarbij evenzeer naar een taalkundig juiste als naar een aesthetische oplossing wordt gezocht.

Men heeft bij de beantwoording van bovengestelde opgave de neiging, te grijpen naar het boekwerk, dat in deze de betrouwbare gids zou moeten zijn en wellicht zelfs in veler oogen thans moet worden gevolgd, nl. „*Vredesorganisatiën* 1933”. De bestudeering evenwel van dit voorschrift brengt al spoedig tot het inzicht, dat de samenstellers daarvan, zich over de schrijfwijze van de namen van de onderdeelen van de landmacht weinig het hoofd hebben gebroken, althans daarbij geen vaste lijn consequent hebben gevolgd. Het boekwerk spreekt van „7de Regiment infanterie” naast „Regiment Grenadiers”, maar weer van „Regiment wielrijders”. Hieruit zou moeten worden afgeleid dat, zij het ook o.i. taalkundig onjuist, geen hoofdletter wordt geschreven als het tweede gedeelte van den eigennaam van een regiment een wapensoort aanduidt, doch wel met een hoofdletter, wanneer het tweede gedeelte van den eigennaam een bepaald soort infanterie, als grenadiers of jagers, aangeeft.

De consequentie van dezen regel, zou zijn dat, nu de half-regimenten cavalerie uit een bijzonder soort cavalerie, nl. huzaren, bestaan, de schrijfwijze in de „*Vredesorganisatiën*” zou moeten luiden: „4e Half-Regiment Huzaren”; wij vinden evenwel bij de samenstelling van een regiment huzaren op pag. 55: „4e Halfregiment huzaren”. Het wil mij dus voorkomen, dat bij het zoeken naar de taalkundig juiste schrijfwijze het boekwerk: „*Vredesorganisatiën*” geen betrouwbare vraagbaak kan zijn. Ook het raadplegen van andere officieele voorschriften geeft geen licht.

De *Inwendige Dienst Koninklijke Landmacht* spreekt in art. 190 van „halfregimentscommandant”, het „Voorschrift beoordeelingslijsten van de

officiëren bij de Landmacht" noemt als beoordeelaar in eersten aanleg den Commandant van het *half-regiment*. Deze woorden worden dan als soortnamen terecht zonder hoofdletter geschreven. Het „*officiërsboekje*“, uitgegeven met voorkennis van het D. v. D., schrijft o.i. ten onrechte *4e halfregiment*. Zonder overdrijving kan er op dit gebied dus gesproken worden van een chaos.

Het vraagstuk komt mij overigens niet zeer moeilijk voor. Bij de reorganisatie van het wapen zijn de toenmalige regimenten huzaren half-regimenten geworden. Dat werd dus een benaming van een nieuwe eenheid, de benaming van een nieuw begrip. Een half-regiment werd geen half. . . regiment, maar die naam werd de aanduiding van een kleinere eenheid ¹⁾. Het woord half is dus onverbreekelijk verbonden aan het woord regiment. Het is een zoogenaamde „samenstelling“ en staat als zoodanig op één lijn met woorden als halfbroeder en halfzijde enz.

Evenwel leert de schrijfwijze van DE VRIES en TE WINKEL, dat wanneer bij een „samenstelling“ een der woorden een vreemd woord is of een woord van vreemde afkomst, de beide samenstellende deelen niet aan elkaar moeten worden geschreven, doch door een koppelteeken moeten worden verbonden. Regiment is een woord van vreemden oorsprong, evenals „generaal“ en zoo moet men volgens een regel van DE VRIES en TE WINKEL, die door de spelling MARCHANT niet is aangetast, op denzelfden grond als „Staten-Generaal“ schrijven: „half-regiment“.

Bij de bovenbedoelde reorganisatie is het 4e Regiment Huzaren, 4e Half-Regiment Huzaren geworden. Die naam heeft het half-regiment niet ontvangen bij een nummering van den rechtervleugel, maar is zijn op de historie gegronde naam, het nummer prijkt in zijn Standaard en het korps heeft zijn eigen tradities. De naam is dus in den vollen zin van het woord een *eigenaam*, en eigennamen moeten met een hoofdletter worden geschreven. Bestaat een eigenaam uit twee of meer zelfstandige of bijvoegelijke naamwoorden, dan krijgen elk der deelen van den naam een hoofdletter Men schrijft Villa Regina Maris, Café het Bruine Paard, maar niet Regina maris of het Bruine paard.

Uit het bovenstaande vloeit voort, dat de schrijfwijze 4e half Regiment Huzaren, niet alleen hinderlijk leelijk, maar wezenlijk en taalkundig onjuist is, en geen rekening houdt met de historische wording van dit onderdeel en zijn naam. De schrijfwijze „4e Half Regiment huzaren“ is mede taalkundig onjuist en de schrijfwijze zonder eenige hoofdletter is à fortiori taalkundig niet te verantwoorden.

Er moet dus op genoemde taalkundige gronden geschreven worden: 4e Half-Regiment Huzaren. Ook uit een aesthetisch oogpunt en uit hoofde van een aan een korps van de Koninklijke Nederlandsche Landmacht verschuldigd respect en eerbied voor zijn tradities, is er alles voor te zeggen de namen van die korpsen met hoofdletters te schrijven.

Het opschrift van dit artikel is zoo gekozen, omdat het daarin genoemde half-regiment ons het naaste staat, maar het gehouden pleidooi geldt in gelijke mate voor de 4 half-regimenten van het wapen en tot op zekere hoogte ook voor alle korpsen van het leger, behalve de door de „Vredesorganisatiën“ zoo bevoorrechte Regimenten Grenadiers en Jagers.

Het is mijn ernstig gemeende wensch, dat dit artikel instemming vindt en er toe zal leiden dat het vraagstuk van de schrijfwijze van de namen der korpsen onder de oogen zal worden gezien en dat weldra algemeen zal worden geschreven o.a.:

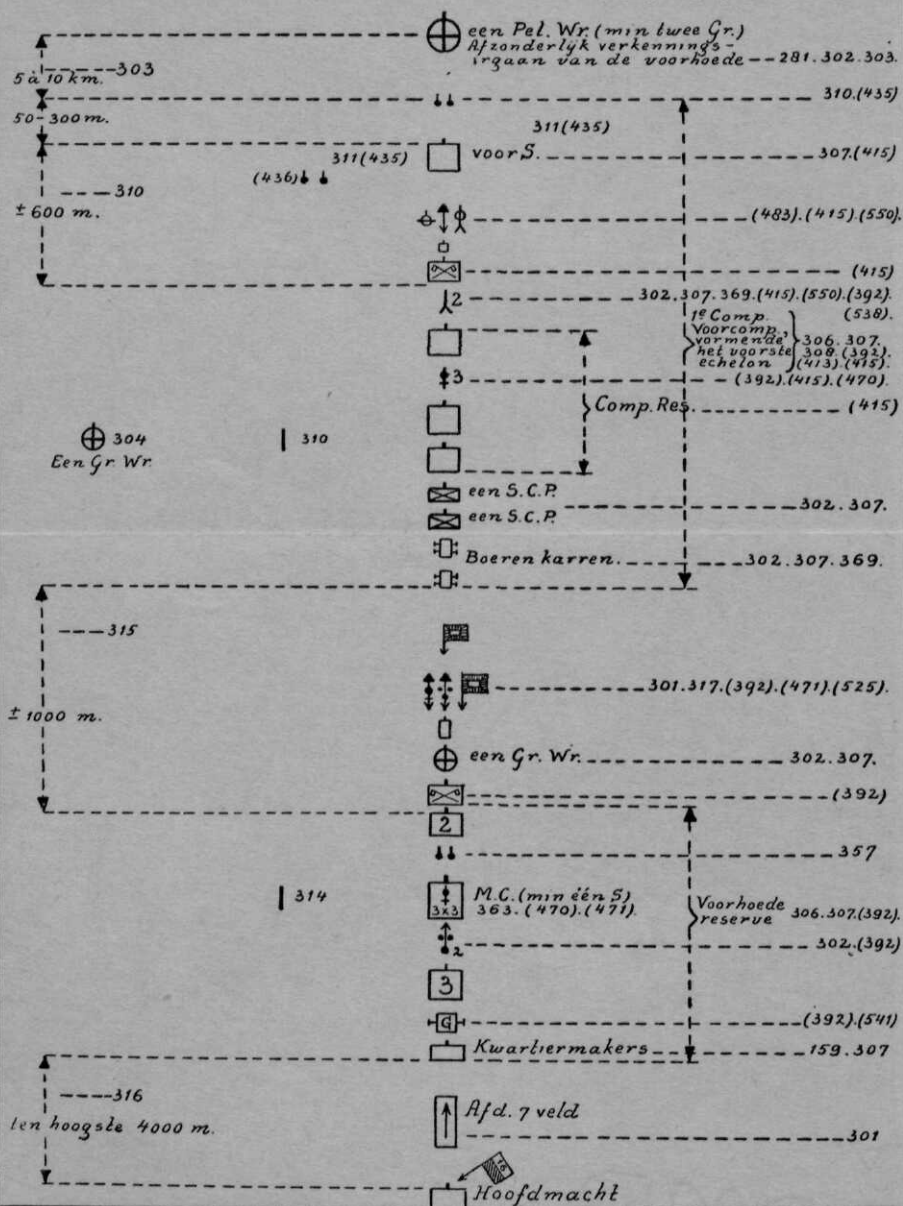
4e Half-Regiment Huzaren (4e H.-R. H.).

¹⁾ Aan deze redeneering wordt niets afgedaan door het feit, dat twee half-regimenten zijn vereenigd tot een regiment.

**BIJLAGE van het BEVELENBOEK
van DE MILITAIRE SPECTATOR**

SCHEMATISCHE VOORSTELLING VAN EEN VOORHOEDE TER STERKTE VAN EEN BATALJON
MET TOEGEVOEGDE TROEPEN, 302, EN VAN DE HAAR RECHTSTREEKS STEUNENDE ARTIL-
LERIE, 301, BIJ EEN MARSCH NAAR DEN VUAND, ZICH VERPLAATSENDE LANGS
EEN WEG, 308.

NIET OP SCHAAL.

Toelichting:
De punten verwijzen naar het V. Veld. D. I, die tusschen haakjes naar R. I. = II B.
⊗ Officier die het bevel voert over sectie 6 veld.

DE GEZAGSVERHOUDINGEN EN -BEVOEGDHEDEN OVER ONS STAATSCH E L E G E R

DOOR W. E. VAN DAM VAN ISSELT,
Gepens. Luitenant-Generaal.

In het omvangrijke, in vele opzichten belangrijke werk van kapitein Dr. J. W. WIJN: „Het krijgswezen in den tijd van Prins MAURITS” (Proefschrift) ¹⁾ treft men ten aanzien van de gezagsverhoudingen en -bevoegdheden over ons Staatsche Leger een voorstellingswijze aan, welke in het belang der zaak niet onweersproken mag blijven. Zij, die zich ten behoeve van krijgskundige studiën een algemeene voorstelling willen maken van de destijds geldende gezagsbevoegdheden enz., mogen aanspraak maken op een zuivere voorstelling betreffende de toenmalige verhoudingen tusschen de hoogste staatkundige en de strategische leiding, ook omtrent de verschillende colleges en autoriteiten, die de voornaamste functiën, zooals het Opperbevel, het commando over het Veldleger, den dienst van het Ministerie van Oorlog enz. vervulden. Zulk een voorstelling heeft echter niet alleen geschiedkundige waarde, doch behoudt door alle tijden haar actualiteit, omdat bedoelde verhoudingen, ook de meest gewenschte rolverdeling *bij een oorlog op Nederlandschen bodem* in hooge mate onafhankelijk zijn van den tijd, zoodat uit een *juiste* kennis van het verleden zeer belangrijke gevolgtrekkingen vallen te maken voor heden en toekomst.

Toen in 1926 onder M. v. O. LAMBOOY het vraagstuk van onze hoogste militaire bevelvoering voor eenigen tijd plotseling in het middelpunt der algemeene belangstelling werd geplaatst door diens van zeer bijzondere, m.i. anti-nationale opvattingen getuigende oplossing ²⁾, hebben sommigen aan de hand van de eigen geschiedenis lessen willen trekken en gevolgtrekkingen gemaakt, welke als gevolg van gebrek aan inzicht in de oudtijds geldende verhoudingen en bevoegdheden bepaald onjuist waren. Wil men b.v. ten opzichte van de vraag, of in Nederland in oorlogstijd het Opperbevel en het Veldlegercommando kunnen worden vereenigd, of het Opperbevel zich alsdan in den zetel der Regeering of wel te velde achter het front moet ophouden, lessen uit het verleden putten, dan dient aan hen, die zich op dit eenigermate gladde ijs begeven, duidelijk voor den geest te staan, welke rol in dat oude samenstel van heterogene colleges en titularissen voor een ieder was weggelegd. Zonder juiste kennis ter zake bestaat alle kans dat men door gebrek aan inzicht in oude toestanden op onjuiste praemissen ook tot onjuiste gevolgtrekkingen komt, hetgeen naar mijne meening inderdaad heeft plaats gevonden.

¹⁾ Het werk handelt alleen over het krijgswezen *te land*.

²⁾ Voor de bestrijding van die oplossingen moge worden verwezen naar het meesterlijk betoog van Generaal SNIJDERS (jaargang 1926 van dit Tijdschrift), als gewezen O. L. en Z. zeker een der tot oordeelen allermeest bevoegden.

In het aangehaalde werk van kapitein WIJN leest men op blz. 22/3: „De Staten-Generaal bekleedden ongeveer de functie van het latere Ministerie van Oorlog, doch waren tevens de eigenlijke opperbevelhebbers over de krijgsmacht, zoodat te velde nagenoeg geen belangrijke beslissing zonder hunne voorkennis werd genomen.”¹⁾

Het tweede gedeelte kan even volkomen worden onderschreven als het eerste moet worden bestreden. Het is op zichzelf reeds duidelijk, dat het hoogste gezag in den Staat, nog gebrekkig geoutilleerd en door een nog onvolkomen organisatie van het staatsmechanisme voortdurend lastig gevallen met grootere, soms zelfs zeer kleine beslissingen op het gebied van binnen- en buitenlandsche staatkunde, handel en zeevaart, geldmiddelen enz., er onmogelijk al het werk van het D. v. O. bij kon doen. Dat deed de Raad van State, terwijl de 5 Admiraliteiten met den Admiraal-Generaal fungeerden als een gebrekkig werkend Ministerie van Marine. Bedoelde taak van den Raad van State kan men uit Schr.'s werk zelfs hier en daar distilleeren. Zoo blz. 24/8. Instructie van dien Raad: beschikken in krijgszaken en over het krijgsvolk; het financieren van den oorlog; de zorg voor monsterring, betalen en discipline van het krijgsvolk; zorg voor de vestingwerken, uitreiken van commissiën (aanstellingen) aan en beëdiging van officieren enz.²⁾, het jaarlijks opmaken en indienen van „de Generale Petitie, die de plaats innam der tegenwoordige oorlogsbegrooting”³⁾.

Deze taak van den Raad van State is in confesso. Zelfs in de uitstekende „kleine Wynne”, waaruit wij oudtijds onze vaderlandsche geschiedenis leerden, leest men: „De werkkring van den raad van State werd sedert 1593 beperkt tot het beheer der krijgszaken en van de financiën in het algemeen”⁴⁾. De vermelde scheeve voorstelling van zaken — of wil men: onjuistheid — had bij een promotie aan een Rijksuniversiteit niet onopgemerkt mogen blijven. Latere geschiedschrijvers hebben meer uitvoerig stilgestaan bij den opbouw van ons Staatsbestel en de rolverdeeling tusschen de verschillende hooge Staatscolleges. Volgens FRUIN, Geschiedenis van de staatsinstellingen van Nederland (bewerkt door COLENBRANDER) strekte de bevoegdheid der Staten-Generaal zich uit: „2°. over het defensiewezen”, hetgeen als volgt wordt toegelicht: „Zij zijn de voortzetters der landsheerlijke regeering; ook het doel der Unie leidde ertoe . . .” „De St.-G. oefenden hun bevoegdheid ten opzichte van den oorlog te land uit door middel van den R. v. St. Deze had de zorg voor de vestingen, voor het werven en afdanken van soldaten en moest uit de middelen der Generaliteit (thans: de begrooting) in alle behoeften van het leger voorzien”⁵⁾. De R. v. St. had 2°. „het opperbevel in krijgszaken en liet zijn besluiten door de Kapiteins-generaal en de Admiraliteiten ten uitvoer leggen”. Schr. verwijst hierbij naar art. 6 der instructie voor den R. v. St. van 1588: „ende sal denselve raedt disponeren inder saecken van der oorloghe ende over het volck van oorloghe”; echter behielden de St.-G. zich bij art. 32 voor, „dat sy niet en abdiceren het recht omme, als de saken van den Lande sulcx sullen vereyschen, selfs ordre te mogen stellen”. FRUIN wees er voorts op, dat de R. v. St.

¹⁾ Zie eveneens blz. 533.

²⁾ Zie ook blz. 44: „De Raad van State, van wien vanaf 1585 alle commissies uitgingen.”

³⁾ T. a. p., blz. 26. Eigenlijk vormde de „Staat van Oorlog” de jaarlijksche begrooting der legerlasten en vormde de „Generale Petitie”, welke tegelijkertijd door den R. v. St. werd ingediend, de Memorie van Toelichting daarop.

⁴⁾ Zevende druk, 1883, blz. 69.

⁵⁾ Blz. 185/8.

het toezicht behield over de „doode strijdkrachten” ¹⁾, voorts had te zorgen voor het werven en afdanken van troepen, alsmede de benoeming van kapiteins en hogere officieren. Ook het geven van patenten (= marschorders voor alle troepenafdeelingen) en de hoogste militaire rechtspraak waren den Raad voorbehouden ²⁾. De gelden, welke de R. v. St. te beheeren had, strekten voornl. voor de oorlogskosten. Volgens den *oorspronkelijken* opzet (de St.-G. a°. 1589 aan Koningin ELISABETH) had de R. v. St. ook de beslissing in de „voorhanden exploitien van oorlogh”, doch in de praktijk hebben de St.-G. dat meer aan zich gehouden, c. q. den Stadhouders overgelaten ³⁾. Echter, dit was geen legerbeheer of -administratie, doch *legerleiding*.

In hun Handboek van de staatkundige geschiedenis van Nederland schetsten Drs. GOSSES en JAPIKSE de taak van den R. v. St. bij den opbouw van de *zelfstandige* Republiek (1588 vertrek van LEICESTER; de St.-G. nemen de hooge overheid *zelf* in handen; vestiging van de Republiek) als volgt: „hij behield een vrij uitgebreide macht . . . hij kreeg in het algemeen de leiding der oorlogsen legerzaken, niet echter ter zee, benevens het beheer der Generaliteitsgeldmiddelen” ⁴⁾.

Vermelden wij ten slotte, dat volgens TEN RAA en DE BAS de St.-G. bij resolutie van 12 April 1588 den R. v. St. opdroegen: „de bezorging van al hetgeen tot den oorlog *te lande* behoorde” ⁵⁾, d.i. nagenoeg precies datgene, wat later het Ministerie van Oorlog ten deel viel.

Wij vreezen, dat de heer WIJN zich eenigermate op een dwaalspoor heeft laten brengen door wat kapitein LOD. MULDER heeft vermeld in zijn bekende Inleiding op het Journael van ANTH. DUYCK, die als advocaat-fiscaal van den R. v. St. in het gevolg van Prins MAURITS van 1591 tot en met 1602 al diens tochten, belegeringen enz. enz. heeft meegemaakt ⁶⁾. Die Inleiding is te beschouwen als een voorlooper van het thans geboden, methodisch ingedeelde werk van kapitein WIJN. LOD. MULDER vermeldt, hoe in 1584 bij den dood van Prins WILLEM I het bestuur over de oorlogszaken behoorde tot de voornaamste bemoeiingen van den R. v. St.. Prins WILLEM I — meer staatsman dan krijgsman, bovendien: de grondvester van den Nederlandschen *Staat* — had nimmer tijd en gelegenheid gevonden zich bijzonder bezig te houden met het krijgswezen; en in elk geval: zijn werk moest worden overgenomen door de hoogste Staatscolleges. Bij de komst van LEICESTER in 1586 kreeg deze het opperbestuur over de krijgszaken, de R. v. St. derhalve een veel beperkter werkkring. Bij diens vertrek in 1588 volgde de reeds aangehaalde nieuwe instructie van dat jaar. LOD. MULDER schetst dan, hoe „de R. v. St. de uitvoerende magt in oorlogszaken in handen had, een hoogst gewigtige werkkring inderdaad, maar die al zeer spoedig begon te verkleinen”. Volgens hem begonnen weldra de St.-G. en de Stadhouders de oppermacht van den R. v. St. op dat speciale gebied te ondergraven ⁷⁾. Ook TEN RAA en DE BAS doelen op

¹⁾ Voornl. de *frontiersteden*, welke ten laste kwamen van de *Generaliteit*, in tegenstelling tot de meer Provinciale liniën en versterkingen.

²⁾ FREDERIK HENDRIK is begonnen op het eerste inbreuk te maken.

³⁾ FRUIN. Blz. 193/6.

⁴⁾ Tweede druk, blz. 404.

⁵⁾ Het Staatsche Leger, II, 3. Wij cursiveeren.

⁶⁾ Van het handschrift is helaas het 4e boek, dat de jaren 1598 en 1599 beschreef, spoorloos verloren geraakt.

⁷⁾ Blz. XXVI/XXXII.

een dergelijke machtsverschuiving. „Als het op handelen aankwam, hadden de St. G. het heft in handen en werden dan gesteund door Holland, den machtigste der bondgenooten . . . Reeds in 1589 begonnen de St. G. aan de macht van den R. v. St. te tornen . . . Na 1591 berustte het opperbestuur dan ook practisch bij de St. G.”¹⁾ Intusschen, dit alles betrof slechts het opperbestuur, de hoogere, strategische leiding der operatiën en dergl. en had niets te maken met de taak in engeren zin van den R. v. St., nl. de legervorming, het legerbeheer enz., *dat geheel aan dien Raad bleef*. LODEWIJK MULDER schreef in een periode, waarin ons leger een echt vredesleger was; wellicht mede daardoor heeft hij eenerzijds de hoogste legerleiding (der operatiën) = het opperbevel = de St.-G., die meer of minder invloed toekenden of overlieten aan den Kapitein-Generaal, anderzijds de legervorming, -instandhouding, -beheer en -administratie niet in voldoende mate uit elkaar gehouden. Dit blijkt o.m. uit de voorbeelden, welke hij vervolgens aanhaalde ter staving van de verminderde bevoegdheid van den R. v. St.; zij vallen bijna alle op het gebied van de legerleiding, d.i. het opperbevel, niet op dat van het legerbeheer²⁾, waaruit volgt, dat de bevoegdheden van den R. v. St. op het terrein van het latere Ministerie van Oorlog onverkort bleven, voor zoover de Provinciën daarbij door haar te groote zelfstandigheid en eigenbaat geen spaak in het wiel staken.

Vergelijkingen gaan altijd min of meer mank. Wanneer wij tot slot ter verduidelijking de toenmalige rolverdeeling tusschen de hoogste Staatscolleges en militaire titularissen ten aanzien van het krijgswezen te land ten tijde van het Staatsche leger willen definieeren aan de hand van eenige moderne benamingen en begrippen, dan dient daarbij te worden vooropgesteld:

1°. dat ons Staatsche leger tijdens zijn wordingsperiode eigenlijk tot 1648 nagenoeg onafgebroken in oorlog is geweest, daarna nog herhaaldelijk. Onder de geschetste omstandigheden treedt de strategische of hoogste leiding, d.i. het Opperbevel zeer naar voren; in vredetijd *kan* dit worden gemist; in Nederland is dat sedert de oprichting van ons Koninkrijk regel. De R. v. St. (later: het M. v. O., dat in vredetijd het werk alleen *kan* verrichten) ziet zich in oorlogstijd eigenlijk geplaatst aan het hoofd van den etappendienst: legeruitbreiding; op sterkte houden van alle troepeneenheden; voorziening van deze van alle benodigdheden op het gebied van wapening, munitien, kleeding, uitrusting, verpleging, enz. enz.;

2°. dat, meer nog dan tegenwoordig, oudtijds ten aanzien van ons nog niet op hechte grondslagen gevestigd Staatsbestel — een grondwet en wetten ontbraken feitelijk; de enkele Provinciën hadden *naar onze begrippen* veel te veel medezeggenschap en haar eigenbelang vierde hoogtij — gold, dat de functiën beteekenen, wat de titularissen daarvan door de tijdsomstandigheden en (of) door innerlijke hoedanigheden weten te maken. Toen Prins WILLEM I hier in 1572 terugkeerde, deed hij dit bijna als *de Vorst zelve*, dien hij t. v. hier van 1559 tot 1567 had vertegenwoordigd; ook door de benarde, volkomen nieuwe omstandigheden bezat hij van den aanvang af een bijzonder groote macht. Zijn beide zonen daarentegen ontvingen hun functie van Kapitein- en Admiraal-Generaal uit handen van de St.-G., wier *eerste dienaren* zij daar-

¹⁾ Dl. II, blz. 4. Verg. hiervóór de restrictie, vermeld op mijn blz. 296.

²⁾ DUYCK, I, blz. XXXVII e. v. „De St. G. begonnen meer en meer den R. v. St. slechts als de werktuigelijke uitvoerders hunner bevelen te beschouwen; eindelijk namen zij zelfs, geheel buiten den Raad om, de gewigtigste beschikkingen omtrent het krijgswezen” (LOD. MULDER).

mede werden. Zoowel de afkomst als de bekwaamheden van MAURITS en FREDERIK HENDRIK hebben gemaakt, dat vooral de macht van laatstgenoemde in de praktijk soms aanwies tot een monarchale, ja dictatoriale, wanneer in een periode van den eigenlijk intermitterend gevoerden 80-jarigen oorlog de strijd fel oplaaide. Aan den slechts 22-jarigen Prins WILLEM III is die groote macht ineens in handen gegeven door de bekende gebeurtenissen in den zomer van 1672, toen onze Republiek de benardste oogenblikken van haar bestaan beleefde tot de eindcatastrophe van de jaren 1793/4 ¹⁾.

Wisselde dus de plaats van den Kapitein-Generaal, tevens Stadhouders, bij de wisseling der jaren en der personen — wij herinneren b.v. nog aan 1785/7 — die van de Staten-Generaal deed dat uiteraard evenzeer, en in omgekeerden zin. Van een adviseerend college ten tijde van KAREL V en den Prins wies zijn beteekenis in hooge mate na het fatale schot van 1584. Toen beide experimenten met een vreemden landsheer in 1588 met het heengaan van LEICESTER volledig waren mislukt, legde de Staten-Generaal volkomen beslag op de „hooge overheid”; feitelijk namen zij de souvereiniteit in handen. Wisselend als de beteekenis van de St.-G. en van den Stadhouders-Kapitein-Generaal in ons staatsbestel was, gold zulks ook met den Raadspensionaris. Men vergelijkte b.v. de figuur van VAN OLDENBARNEVELT naast den meer militair dan politiek georiënteerden Prins MAURITS tegenover de zachte Raadspensionarissen DUYCK en CATS van FREDERIK HENDRIK; de krachtigste hunner, PAUW, werd trouwens ter zijde geschoven.

Wanneer wij thans onder het voorbehoud van beide hiervóór ontwikkelde punten trachten de over en in het Staatsche leger bestaande gezagsverhoudingen en -bevoegdheden weer te geven door een modern beeld, dat niet meer dan schematisch kan zijn, dan luidt dit als volgt:

De Staten-Generaal bezaten als hoogste gezag (hooge overheid) in onze Republiek ook het oppergezag over de krijgsmacht in den geest van art. 59 der tegenwoordige Grondwet: „De Koning heeft het oppergezag over zee- en landmacht.” Daar onze Republiek, vooral de eerste eeuw van haar bestaan, doorgaans in oorlog was, bestonden het Opperbevel (O. L. en Z.), d. w. het orgaan voor het strategisch gebruik onzer levende strijdkrachten (de algemeene leiding der operatiën, d. w. der landsverdediging) en de organen tot instandhouding en voorziening van land- en zeemacht — d. w. destijds onderscheidenlijk de R. v. St. en de Admiraliteiten — geregeld *naast elkaar*. Het strategisch gebruik van onze levende strijdkrachten werd in algemeenen zin bepaald door het jaarlijks in den winter vast te stellen plan, hetwelk beheerscht werd door het met den komenden veldtocht beoogde oorlogsdoel. Doel en plan — aanval, verdediging, een of meer tochten, belegering van een vesting, enz. — hielden de St.-G. in groote lijnen steeds vast in de hand, wat hun te gemakkelijker viel, omdat zij de koorden der beurs hielden; daar het geld destijds nog veel meer dan thans de zenuw van den oorlog vormde, bepaalde dit reeds à priori wat voor het komende jaar wèl, wat niet uitvoerbaar werd geacht, ook in hoeverre het gestelde doel — werd snel een onverwacht succes bereikt — nog eenige uitbreiding kon verkrijgen. Uiteraard werd omtrent een en ander overleg gepleegd met den Kapitein-Generaal en de hoogst geplaatste Generaals, doch de beslissing lag bij de St.-G. Voor contrôle en snelle beslissingen in onvoorziene

¹⁾ Voor de verschillende bevoegdheden gedurende dat slotdrama zie men: SABRON, Oorlog 1794/5. I, 21/2 en 29/34.

gevallen dienden hun gedeputeerden te velde; soms kwamen de St.-G. (en de R. v. St.) in pleno te velde in het Hoofdkwartier ¹⁾.

De Staten-Generaal voerden derhalve het Opperbevel over land- en zeemacht, dat — n'en déplaïse de opvatting van oud-Minister LAMBOOY — bijna zonder uitzondering te 's-Gravenhage bleef gevestigd.

De Stadhouder, tevens Kapitein-Generaal, als regel elk voorjaar tot een bepaald doel te velde komend met het beste gedeelte onzer levende strijdkrachten, daartoe uit de vestingen en de „garnizoenen” (= winterkwartieren) samengetrokken tot een z.g. mobiel leger (embryonaal Veldleger), waarmede een „tocht”, een aanval, een verdediging of een belegering werd ondernomen, kan men als regel onmogelijk hooger aanslaan dan als Commandant van het Veldleger ²⁾. Bij Prins MAURITS is dit meermalen zeer markant; voor de staatkunde, inclusief het staatkundige gedeelte der hoogste legerleiding, gevoelde hij weinig of niets; liefst bleef hij temidden zijner troepen te velde, zoodat de St.-G. hem b.v. bij het einde van den veldtocht van 1599 dringend uit het veld moesten terugontbieden eer hij ultimo Nov. te 's-Gravenhage terugkeerde van het eilandje De Voren tusschen Waal en Maas, waar hij sedert 8 Juli had verbleven ³⁾. Ook Prins FREDERIK HENDRIK kwam als regel elk voorjaar te velde met een bepaald doel en bleef daar dan tot diep in het najaar, zelfs in de laatste jaren van den 80-jarigen oorlog, toen de staatkunde dat feitelijk niet meer noodig achtte en er ook zeer weinig werd verricht ⁴⁾.

Het is duidelijk, dat onder de geschetste omstandigheden het contact met de St.-G. niet groot was, waarmede automatisch het aandeel daalde, dat de Kapitein-Generaal trachtte te hebben en te houden in de algemeene, hoogste leiding der krijgshandelingen. Algemeen bekend is het, hoe deze verhoudingen als met een tooverslag omdraaiden, toen de jeugdige Prins WILLEM III in 1672 onder de benardste omstandigheden de teugels van het krijsbeleid in handen nam en zich binnen enkele maanden met schier dictatoriale macht zag bekleed.

Onze slotsom luidt, dat in het hieryóór beschouwde samenstel van hooge colleges en autoriteiten er geen is geweest, wiens bevoegdheid ten aanzien van het krijswezen stabiel is geweest dan de Raad van State. Zondert men zijn eerste jaren uit, toen de Staten-Generaal de hoogste legerleiding, waaronder de strategische, nog niet zelf vast in handen hadden genomen, dan was zijn taak niets meer, doch ook niets minder dan hetgeen reeds in den Franschen tijd en vanaf 1814 geregeld werd verricht door:

het Ministerie van Oorlog.

¹⁾ Tijdens den veldtocht van 1599 achter onze groote rivieren in Mei te Zalt Bommel, tegen het einde in Sept. te Gorinchem. Zie van mijne hand: Prins MAURITS' veldtocht van 1599 (Krijgswetenschap, 1917/8).

²⁾ Vloet indirect ook voort uit WIJN, 533: „De positie van Prins MAURITS als „Generaal van 't leger” verschilde hemelsbreed van die van een modernen veldheer. De eigenlijke opperbevelhebbers waren de St. G.” Een treffend voorbeeld hoe weinig Prins MAURITS tegenover hen had in te brengen bij DUYCK I, blz. XXXVII/XL (LOD. MULDER). Zij, die uit het feit, dat onze Stadhouders geregeld in het voorjaar te velde kwamen, de slotsom trokken, dat het Opperbevel daar verbleef, dus: behoort, hebben hier *misgetast*, omdat onze Stadhouders, hoewel Kapitein-Generaal soms van de geheele Unie, als regel slechts C. V. waren, die tijdens het tijdperk der operatiën vanzelfsprekend te velde verbleef!

³⁾ Prins MAURITS' veldtocht van 1599, blz. 82.

⁴⁾ Verg. mijn levensschets, dien Prins betreffende, in het H.K.H. Prinses Juliana per 30 April 1934 aangeboden Gedenkboek: Trouw aan Oranje (blz. 82/3).

TACTISCHE PRIJSVRAGEN

Tot onze voldoening blijkt de opwekking in het Aprilnummer in zooverre succes te hebben gehad, dat het aantal deelnemers aan *tactische prijsvraag no. 4* dat aan de vorige prijsvragen overtrof. Nochtans bleef de deelname ook ditmaal beneden hetgeen mag worden verwacht en blijven de jongere beroepsofficieren tot ons leedwezen steeds mankeeren. Wij herhalen dus het beroep, dat wij in het Aprilnummer op onze abonné's deden en dit vooral, omdat slechts bij een groot aantal inzendingen deze rubriek ten volle aan het gestelde doel kan beantwoorden.

Onder de oplossingen van vorengenoemde prijsvraag blonken uit, die van kapitein 10 R. I. C. ELDERMANS en van reserve-kapitein 20 R. I. L. J. RAGAY. Na ampele overweging meenden wij ditmaal aan eerstgenoemde den prijs, het boekwerk „*Trouw aan Oranje*”, te moeten toekennen. Aangezien de teekening van kapitein ELDERMANS zich minder goed dan die van res.-kapitein RAGAY leende voor reproductie, drukken wij die van laatstgenoemde af, nadat daarin dezerzijds enkele wijzigingen zijn aangebracht. Onder de overige oplossingen verdient nog een afzonderlijke vermelding die van reserve-kapitein 15 R. I. D. A. J. BOKS, op verdienstelijke wijze een ontwikkeld voorhoede-bataljon voorstellende.

De afgedrukte schematische voorstelling van een langs één weg marcheerend voorhoedebataljon, voegen wij tevens bij in den vorm van een *bijlage voor het „Bevelenboek van De Militaire Spectator”*, ter invoeging tusschen blz. 113 en 114. De ingekomen oplossingen geven ons aanleiding tot enkele *opmerkingen*.

- a. Een voorhoede-bataljon wordt in den regel rechtstreeks gesteund door een *afdeeling artillerie*, niet door een batterij. Allereerst aangezien de vuurkracht van een batterij veelal niet voldoende is (vergelijk I. R. II = A, bijl. VII) en voorts omdat bij de artillerie de afdeeling de vuureenheid is en reeds uit dien hoofde het afzonderlijk optreden van een batterij — hoewel mogelijk — een uitzondering vormt.
- b. V. Veldd. Dl. I spreekt in punten 302 en 369 van het bij een voorhoede indeelen van *eenige beladen boerenkarren of vrachtauto's*. De bedoeling is, eerstgenoemde transportmiddelen in te deelen bij een voorhoede bestaande uit infanterie, laatstgenoemde bij lichte troepen. Het in een infanterie-colonne doen mederijden van vrachtauto's is bezwaarlijk.
- c. Het indeelen van *mitrs. t. l.* bij een voorhoede zal zelden voorkomen — V. Veldd. Dl. I punt 302 noemt deze wapenen dan ook niet — aangezien de beschikbare mitrs. t. l. noodig zullen zijn voor het beschermen van colonnes (bijv. artillerie- en treincolonnes), welke een beter object voor luchtaanvallen vormen dan een voorhoede (V. Veldd. Dl. I punt 362). Het door de voorhoede bestrijden van aanvallende vliegtuigen moet geschieden door de zware en lichte mitrs., waarover de voorhoede beschikt (idem punt 363).
- d. het gestelde in V. Veldd. Dl. I punt 316, laatste alinea, bleek door een enkel inzender onjuist te zijn opgevat. De aldaar genoemde eenheden (regi-

ment, bataljon, enz.) hebben betrekking op de sterkte van het geheel (hoofdmacht + voorhoede), niet op die van de voorhoede alleen.

Aannemende, dat onze belangstellende lezers door tactische prijsvraag No. 4 een inzicht hebben gekregen in de samenstelling en groepeerings van een voorhoede, zullen wij thans in **Tactische Prijsvraag No. 5** met de voorhoede gaan ageeren.

Ten gerieve der lezers, welke ook het artikel „*Optreden van een afdeeling artillerie bij den naderingsmarsch*” van den kapitein van den Gen. Staf A. T. C. OPSOMER volgen en de daar gegeven scheidingslijnen hebben aangegeven op de zwartdruk 1 : 50.000 *Hattem West*, welke al onze lezers werd toegezonden, hebben wij ons in deze prijsvraag bij vorenbedoeld artikel aangesloten en een moment ingelascht in den daar behandelde naderingsmarsch. De prijsvraag kan echter ook zonder kennisneming van bedoeld artikel volledig worden gevolgd.

Algemeene oorlogstoestand.

Blauwe Noordtroepen, in opmarsch naar het Zuiden, overschreden in den vroegen morgen van 2 Mei met de voorste troepen der hoofdmachten de algemeene lijn: Oosterwolde—Wezep—Hattem . . .

Rode Zuidtroepen, in den namiddag van 1 Mei o.m. te Apeldoorn aangekomen, richten zich sedert dien ter verdediging in, in de algemeene lijn: . . .—Milligen (8 km Z. van Elspeet)—Noord-Apeldoorn (6 km Z. van Vasen)— . . .

In den morgen van 2 Mei vonden, in de algemeene lijn Vierhouten—Tongrensche Berg—Welsum, schermutselingen plaats tusschen wederzijdsche cavalerie- en wielrijderspatrouilles, waarbij die van Rood langzaam in Zuidelijke richting terugweken.

Bijzondere oorlogstoestand blauw.

(Nederlandsche organisatie).

De Blauwe VIII Div., behoorende tot IV D.G., West aangeleund aan VII Div. van dezelfde D.G., Oost aan een divisie van een neven-D.G., rukt op in een *vak* begrensd door:

West de lijn: . . .—kruispunt Looweg met Noordweg in vt. 13—69 (aan VIII Div.)—Kp. 9 kunstweg Nunspeet naar Epe—Het Hof (vt. 11—52, bij VIII)—hoogte 39,0 (vt. 10—50);

Oost de lijn: . . .—Olstoph. br. (vt. 18—62)—Apeldoornsch Kanaal.

IV Verk. A. (min 4 Res. esk. huz., welk onderdeel is toegevoegd aan VII Div.) treedt op in vak VIII Div. met als as van beweging de kunstweg: . . .—Epe—Vasen— . . .

VIII Div. marcheert in twee *marschgroepen*¹⁾. Scheidingslijn: tusschen de marschgroepen: . . .—Putjensberg (vt. 15—65)—P. K. Epe—Kieftkamp (vt. 13—55)—viersprong kunstwegen 600 m West van P. K. Vasen (aan Westelijke colonne)—Heuvels (vt. 12—50, aan Westelijke colonne).

De *Westelijke marschgroep* staat onder bevel van C.—16 R. I. en bestaat uit: *Voorhoede*: I—16 R. I., één S.—16 Bt. 6 veld, één S.—16 C. Mr., twee Sn. 8 C. P., één Pel.—8 E. W.

¹⁾ In het artikel van kapitein OPSOMER, colonnes.

Hooftmacht: rest 16 R. I., 1—5 R. A.

De Westelijke marschgroep heeft als *as van beweging* (V Veld. Dl. I punt 104):
. . . — Elisabethshoeve — kunstweg richting Epe tot 700 m ten N.W. van den
spoorwegovergang — handwijzer in vt. 14—61 — landweg in Z. richting — meest
Westelijke N.-Z. loopende kunstweg van Epe — Haanstraat — Schaveren —

Koninginneweg—kp. 23 kunstweg Elspeet naar Vasen—Heidehof (vt. 12—51).

De voorhoede heeft tot *opdracht*, in het aangegeven vak op te rukken tot de gevechtsaanraking tot stand is gebracht. (Zie I. R. II B. punt 320).

De voorhoede ontvangt *rechtstreekschen steun* van I—5 R.A., welke afdeeling opdracht heeft zich, na het overschrijden van den kunstweg van Nunspeet naar Epe, met batterij-echelons te verplaatsen, opdat de voorhoede steeds door minstens één batterij kan worden gesteund. Hierbij moeten achtereenvolgens zooveel mogelijk o.m. de volgende *stellingen* worden ingenomen: Vredenburg (vt. 14—61), Begraafpl. W. van Epe, Laarstraat, Schaveren, Oost van Hertenkamp (vt. 12—55). C-I-5 R. A. marcheert bij den voorhoedecommandant (vergelijk V. Veldd. Dl. I punt 301.).

De voorhoede heeft aanvankelijk gemarcheerd in een vorm, overeenkomende met die, aangegeven in de oplossing van *tactische prijsvraag No. 4* en heeft zich, na het overschrijden van den kunstweg Dellen—Heerde, in de breedte ontwikkeld, teneinde in het boschterrein Zuid van bedoelden kunstweg de hoofdmacht tegen vijandelijke verkenningen en verrassende aanvallen op den grond te beschermen (zie V. Veldd. Dl. I punt 295).

Tijdens het doorschrijden van het boschterrein Noord van Epe ontvangt de voorhoedecommandant om 8.00 van den marschgroepcommandant de volgende *mededeeling*:

„IV Verk. A (min 4 Res. esk. huz.) is te 7.20 met de hoofdmacht vastgelopen tegen mitrailleurvuur uit de lijn Kieftkamp (vt. 13—55)—Vischkwekerijen en tracht met twee sectiën over Hanendorp deze weerstand te omtrekken.

Zet met de voorhoede over de geheele breedte van het vak den opmarsch voort.”

Om 9.00, bij het naderen van Papestraat (vt. 13—58), bereikt den voorhoedecommandant het volgende *bericht* van den commandant van zijn afzonderlijk verkenningorgaan (Pel.-8 E. W., min twee Sn.) ¹⁾:

„Hebben 8.30 in Zuidrand vierkante boschperceel omstreeks twee km. W van Emst twee Sn. van 8 C.W. aangetroffen, welke op Koninginneweg Z. van dit boschperceel zijn overvallen door vuur zw. mitrs. van hoogte omstreeks één km Z.O. van vierkante boschperceel. Leden ernstige verliezen, commandant zwaar gewond. Ik neem bevel op mij en houd Zuidrand boschperceel bezet.”

Bij ontvangst van laatstbedoeld bericht bevindt de voorhoede zich in den vorm, aangegeven op bijgaande *schets*. De voorhoedecommandant verneemt infanterievuur uit de richting van het Gortelsche bosch.

GEVRAAGD: Overwegingen en maatregelen (bevelen, enz., in den vorm, waarin deze inderdaad zouden worden gegeven) van den voorhoedecommandant. Een en ander onder verwijzing naar terzake dienende punten van het V. Veldd. Dl. I en het I. R. II B.

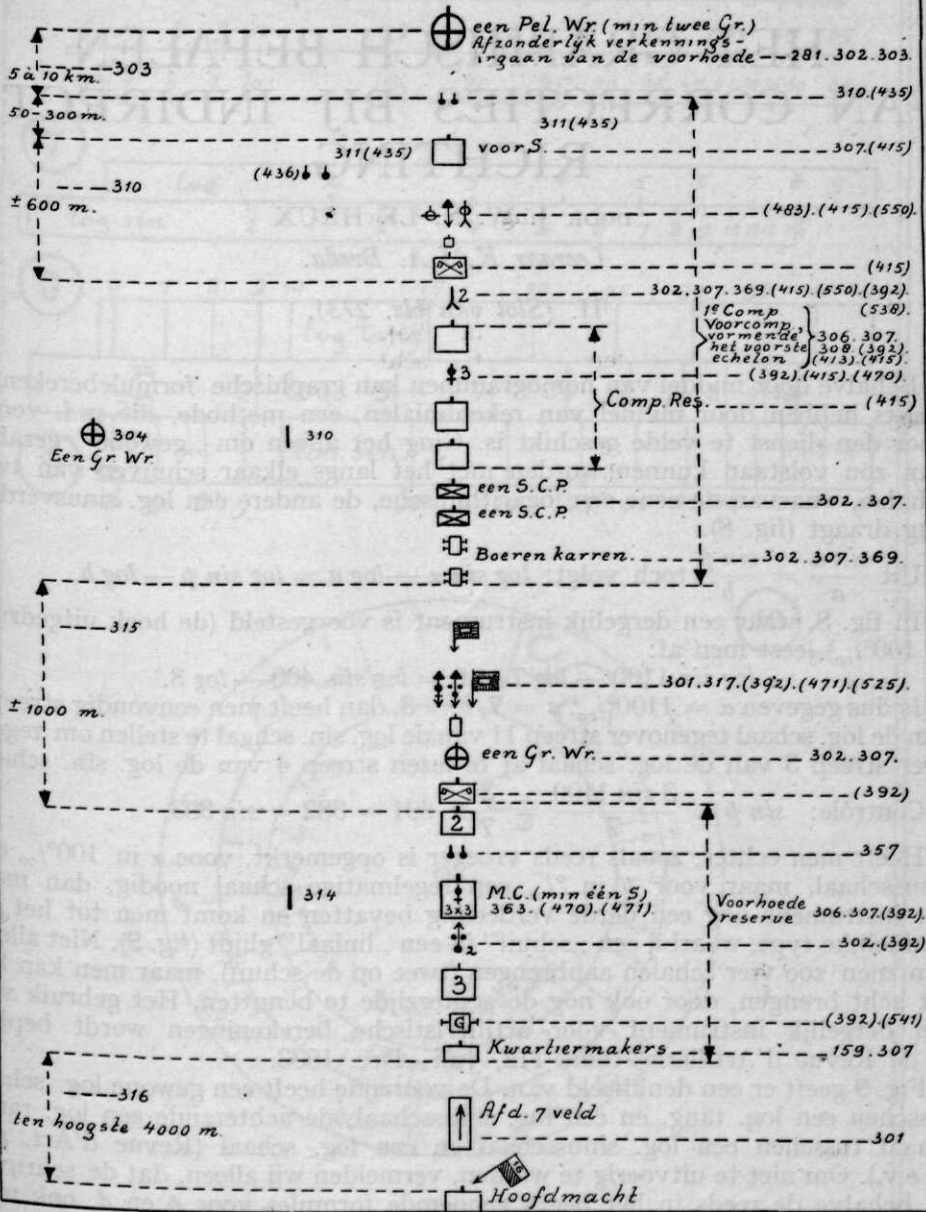
Inzendingen gaarne *uiterlijk 15 Aug.* in ons bezit.

Prijs voor de naar ons oordeel beste inzending het boekwerk „*Trouw aan Oranje*”.

¹⁾ Te bedenken, dat bedoelde commandant niet over een stafkaart beschikt, doch vóór afmarsch een schetsje zal hebben gemaakt.

SCHEMATISCHE VOORSTELLING VAN EEN VOORHOEDE TER STERKTE VAN ÉÉN BATALJON MET TOEGEVOEGDE TROEPEN, 302, EN VAN DE HAAR RECHTSTREEKS STEUNENDE ARTILLERIE, 301, BIJ EEN MARSCH NAAR DEN VJAND, ZICH VERPLAATSENDE LANGS ÉÉN WEG, 308.

NIET OP SCHAAL.

Toelichting:
 De punten verwijzen naar het V. Veld. Dl. I, die tusschen haakjes naar R.I. = II B.
 & Officier die het bevel voert over sectie 6 veld.

HET GRAPHISCH BEPALEN VAN CORRECTIES BIJ INDIRECTE RICHTING

DOOR J. W. N. LE HEUX

Leeraar K.M.A. Breda.

II. (Slot van blz. 273).

Behalve door middel van nomogrammen kan graphische formuleberekening plaats hebben door middel van rekenlinialen, een methode, die m.i. vooral voor den dienst te velde geschikt is. Ging het alleen om „gewone” getallen dan zou volstaan kunnen worden met het langs elkaar schuiven van twee schalen, waarvan de eene een logaritmische, de andere een log. sinusverdeling draagt (fig. 8).

Uit $\frac{\sin \alpha}{a} = \frac{\sin \phi}{b}$ toch volgt: $\log \sin \alpha - \log a = \log \sin \phi - \log b$.

In fig. 8, waar een dergelijk instrument is voorgesteld (de hoek uitgedrukt in $100^\circ/\infty$) leest men af:

$$\log \sin 1100 - \log 7 = 0 = \log \sin 400 - \log 3.$$

Is dus gegeven $\alpha = 1100^\circ/\infty$, $a = 7$, $b = 3$, dan heeft men eenvoudig streep 7 van de log. schaal tegenover streep 11 van de log. sin. schaal te stellen om tegenover streep 3 van de log. schaal af te lezen streep 4 van de log. sin. schaal.

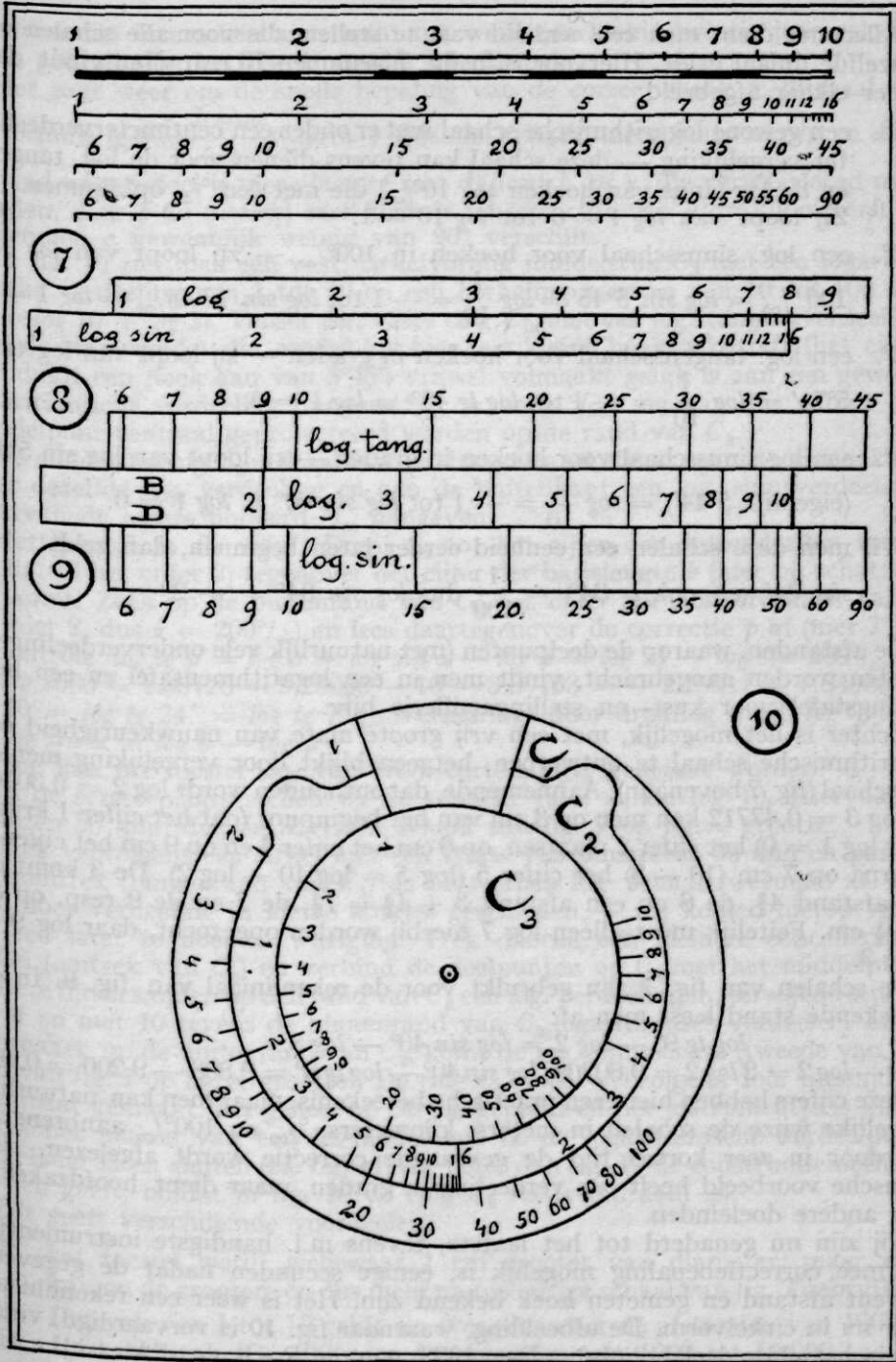
$$\text{Contrôle: } \sin \phi = \frac{3 \sin 1100}{7} = \frac{3}{7} \times 891 = 382 = \sin 393.$$

Heeft men echter, zooals reeds vroeger is opgemerkt, voor α in $100^\circ/\infty$ een sinusschaal, maar voor ϕ in $^\circ/\infty$ een regelmatige schaal noodig, dan moet het instrument nog een derde verdeling bevatten en komt men tot het gebruikelijke type, waarbij een „schuif” in een „liniaal” glijdt (fig. 9). Niet alleen kan men zoo vier schalen aanbrengen (twee op de schuif), maar men kan het tot acht brengen, door ook nog de achterzijde te benutten. Het gebruik van een dergelijk instrument voor artilleristische berekeningen wordt bepleit in de Revue d'Artillerie, tome 112, Juli—Dec. 1933.

Fig. 9 geeft er een denkbeeld van. De voorzijde heeft een gewone log. schaal tusschen een log. tang. en een log. sinusschaal; de achterzijde een log. tang. schaal tusschen een log. sinusschaal en een log. schaal (Revue d'Art. pg. 26 e.v.). Om niet te uitvoerig te worden, vermelden wij alleen, dat de schrijver er, behalve de reeds in het begin genoemde formules voor ϕ en d , ook mee berekent vormen van de gedaante

$$a = b \frac{\sin A \sin B}{\sin C \sin D} \text{ en } a = b \operatorname{tg} A \frac{\sin B}{\sin C}$$

Men kan gemakkelijk een dergelijke liniaal zelf maken, bijv. van triplexhout

en er dan de schaalverdelingen op plakken. Het teekenen van deze laatste vereischt echter eenige toelichting.

Allereerst dient men een eenheid vast te stellen, die voor alle schalen van eenzelfde liniaal geldt. Hiervoor is in fig. 7 genomen 10 c.m. Men vindt daar onder elkaar afgebeeld:

- 1°. een gewone logarithmische schaal met er onder een centimeterverdeeling ter vergelijking — deze schaal kan tevens dienen voor de log. tangens en de log sinus van hoeken tot $10^{\circ}/_{\infty}$, die met één $^{\circ}/_{\infty}$ opklimmen. Zij loopt van $\log 1 = 0$ tot $\log 10 = 1$.
- 2°. een log. sinusschaal voor hoeken in $100^{\circ}/_{\infty}$ — zij loopt van $\log \sin 100^{\circ}/_{\infty} = \log \sin 5^{\circ}45' = \log \frac{1}{10} = -1$ tot $\log \sin 1600^{\circ}/_{\infty} = \log 1 = 0$.
- 3°. een log. tangensschaal voor hoeken in graden — zij loopt van $\log \tan 5^{\circ}71' = \log \frac{1}{10} = -1$ tot $\log \tan 45^{\circ} = \log 1 = 0$.
- 4°. een log sinusschaal voor hoeken in graden — zij loopt van $\log \sin 5^{\circ}45'$ (eigenlijk $5^{\circ}44'$) $= \log \frac{1}{10} = -1$ tot $\log \sin 90^{\circ} = \log 1 = 0$.

Wil men deze schalen een eenheid eerder laten beginnen, dan geldt:

$$\sin 34' \text{ (en ook } \tan 34') = \frac{1}{100} \text{ dus } \log \sin 34' = -2.$$

De afstanden, waarop de deelpunten (met natuurlijk vele onderverdelingen) moeten worden aangebracht, vindt men in een logarithmentafel en een herleidingstafel voor kust- en stellingartillerie bijv.

Echter is het mogelijk, met een vrij groote mate van nauwkeurigheid een logarithmische schaal te ontwerpen, hetgeen blijkt door vergelijking met de cm schaal (fig. 7 bovenaan). Aannemende, dat onthouden wordt $\log 2 = 0.30103$ en $\log 3 = 0.47712$ kan men op 3 cm van het beginpunt (dat het cijfer 1 krijgt, daar $\log 1 = 0$) het cijfer 2 plaatsen, op 6 cm het cijfer 4 en op 9 cm het cijfer 8. Daarna op 7 cm ($10 - 3$) het cijfer 5 ($\log 5 = \log 10 - \log 2$). De 3 komt op een afstand $4\frac{3}{4}$, de 6 op een afstand $3 + 4\frac{3}{4} = 7\frac{3}{4}$, de 7 en de 9 resp. op $8\frac{1}{2}$ en $9\frac{1}{2}$ cm. Feitelijk moet alleen log 7 hierbij worden opgezocht, daar $\log 9 = 2 \log 3$.

De schalen van fig. 7 zijn gebruikt voor de rekenliniaal van fig. 9. In de geteekende stand leest men af:

$$\log \tan 9^{\circ} - \log 2 = \log \sin 40^{\circ} - \log 8.$$

$$\log 8 - \log 2 = 2 \log 2 = 0.60206; \log \sin 40^{\circ} - \log \tan 9^{\circ} = 9.808 - 9.200 = 0.608$$

Deze cijfers hebben hier geen practische beteekenis, maar men kan natuurlijk op gelijke wijze de schalen in meters, kilometers, $^{\circ}/_{\infty}$ en $100^{\circ}/_{\infty}$ aanbrengen, waardoor in zeer korten tijd de gevraagde correctie wordt afgelezen. Het Fransche voorbeeld heeft een verdeeling in graden, maar dient hoofdzakelijk voor andere doeleinden.

Wij zijn nu genaderd tot het laatste, tevens m.i. handigste instrumentje, waarmee correctiebepaling mogelijk is, eenige seconden nadat de gegevens omtrent afstand en gemeten hoek bekend zijn. Het is weer een rekenliniaal, maar nu in cirkelvorm. De afbeelding, waarnaar fig. 10 is vervaardigd, vindt men in hetzelfde deel 112 (Juli—Dec. 1933) van de *Revue d'Artillerie* op pag. 311, echter zonder verklaring der constructie. De afbeelding is ook overgenomen in *Wehr und Waffen* van Nov. 1934. Wij zullen daarom hier nagaan, hoe men dit „dispositif simple” gemakkelijk zelf kan maken

Nieuw is het intusschen niet, want het werd een kleine twintig jaar geleden reeds gebruikt bij het 6de Fransche legerkorps.

Het gaat weer om de snelle bepaling van de correctiehoek p , ditmaal uit de formule $tg p = \frac{b \sin \alpha}{a}$ waarin b dus de afstand meetplaats-wapen en a de

afstand wapen-doel is, deze laatste met de fout $b \cos \alpha$, die verwaarloosd mag worden, daar b (in meters) zeer klein is ten opzichte van a (in kilometers) en bovendien α gewoonlijk weinig van 90° verschilt.

In fig. 10 ziet men een vast, cirkelvormig middelstuk C_3 met een logaritmische verdeling van 1 tot 10 en een herhaling hiervan van 10 tot 100 ($\log 20 = \log 10 + \log 2$). Verder een vaste ring C_1 , met een log. tangensverdeling (aan de binnenzijde), die, omdat het hier zeer kleine hoeken betreft (het cijfer 100 duidt een hoek aan van $5^\circ 45'$) vrijwel volmaakt gelijk is aan een gewone logaritmische verdeling (tangens $\text{‰} = \text{boog } \text{‰}$). Zij kan dus vanuit het middelpunt centraal geprojecteerd worden op de rand van C_3 .

De middelste ring C_2 is draaibaar en draagt naast elkaar: aan de binnenkant weer dezelfde log. verdeling en aan de buitenkant een log. sinusverdeling, waarvan de cijfers honderd ‰ aangeven.

Het gebruik is als volgt: Draai C_2 tot het cijfer der duizendtallen van a (in fig. 10 het cijfer 2) tegenover het cijfer der basislengte b (hier bij schatting 71) komt. Zoek op de buitenrand van C_2 het cijfer der honderdtallen van α op (hier 2, dus $\alpha = 200\text{‰}$) en lees daartegenover de correctie p af (hier 7‰)

Contrôle: $\log tg p = \log b + \log \sin \alpha - \log a = \log 71 + \log \sin 200\text{‰} - \log 2000 = 1.85126 + 9.29966 - 10 - 3.30103 = -2.15011 = 7.84989 - 10 = \log tg 24' = \log tg 7\text{‰}$. Verklaring: door draaiing wordt $\log tg p - \log \sin \alpha = \log b - \log a$.

Hoe kan dit toestel nu, van ivoor-carton bijv. gemaakt worden?

In de eerste plaats stellen we de eenheid vast, zijnde $\log 10$. Hiervoor is gekozen 50 mm, dus de bovenste schaal van fig. 7 op halve grootte.

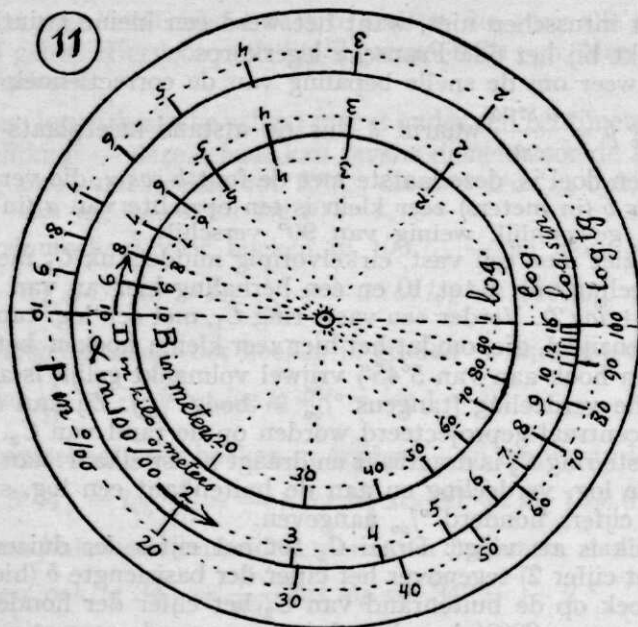
Trek vervolgens een cirkel met een straal van omstreeks 30 mm en pas op den omtrek (binnenrand van C_1) de ontworpen log. schaal tweemaal af. Dit kan door verdeling in kleine stukjes geschieden — wij komen hierop terug bij een later te noemen wijziging. Trek daarna een kleinere concentrische cirkel (omtrek van C_3) en verbind de deelpunten op C_1 met het middelpunt.

Deze lijnen snijden op den rand van C_3 een log. verdeling in, terwijl de stralen 1 tot en met 10 tevens de binnenrand van C_2 logaritmisch verdeelen. Links daarnaast, op de buitenrand van C_2 , komt de log. sinusschaal (tweede van boven van fig. 7 op halve grootte). De ring C_2 wordt vervolgens door uitsnijding draaibaar gemaakt, het geheel op carton geplakt en het instrumentje is klaar.

Bij het maken van een les-model heb ik de logaritmische verdeelingen aan elkaar laten sluiten (zie fig. 11, die beter dan fig. 10 de constructiemethode te zien geeft, omdat in fig. 10 de ring C_2 reeds gedraaid is).

Dit geeft verschillende voordeelen:

- 1°. het toestel wordt weliswaar 1 cm grooter van diameter, maar men kan nu de grootere en dus meer nauwkeurige schaal van fig. 7 gebruiken.
- 2°. Het vak van 1 tot 10 geldt nu eveneens voor de afstanden van 100 tot 1000, het vak 10—100 voor de afstanden van 1000 tot 10.000 enz. In ons geval is deze kwestie niet van groot belang, maar in 't algemeen wordt zoodoende voorkomen, dat de afstand van 100 tot 1000 de lengte van de rekenliniaal weer met een eenheid doet toenemen.

- 3°. Sommige verdeelpunten kunnen constructief worden vastgelegd, in plaats van ze te bepalen door het afpassen van rechte lijntjes op kleine cirkelbogen, die als recht mogen worden aangenomen. Door toch de constructie van den regelmatig ingeschreven tienhoek toe te passen en de bogen te halveeren, kan men den halven cirkel in tien gelijke stukken verdeelen, waardoor, zooals vroeger reeds is opgemerkt, de cijfers 2, 4, 8 en 5 vrijwel zuiver zijn te plaatsen. Door daarna voor de 3, de 6, de 7 en de 9 te nemen resp. $4\frac{3}{4}$, $7\frac{3}{4}$, $8\frac{1}{2}$ en $9\frac{1}{2}$ maal de boog, die $\frac{1}{10}$ is van den halven cirkelomtrek, wordt een bruikbaar geheel verkregen.

Een kleine moeilijkheid is, de straal te vinden van den cirkel (binnenrand van C_1 dus) die tot omtrek heeft 200 mm (tweemaal de bovenste schaal van fig. 7). Men gebruike hier de zogenaamde constructie van KOCHANSKY: teeken een rechthoekige driehoek met rechthoekszijden $2r$ en r ($3 - \text{tg } 30^\circ$), r willekeurig te kiezen. De hypothenusa is dan de halve omtrek. Zet op de hypothenusa een lengte van 10 cm af, trek een lijn evenwijdig aan de zijde $2r$ en deel die lijn middendoor.

Toen de Fransche genie-officier GASPARD MONGE in 1795 zijn *Géométrie Descriptive* wilde publiceeren, werd hem dit van hoogerhand verboden, „car il ne fallait pas aider les étrangers à devenir habiles dans l'art des constructions”.

Thans, bijna anderhalve eeuw later, bezet de reserve-kolonel der artillerie MAURICE D'OCAGNE de leerstoel van MONGE aan de Ecole Polytechnique te Parijs. Wij hopen, dat veel lezers profiteeren zullen van de, thans gelukkig ruimere, opvattingen der Fransche legerautoriteiten en dat zij de *Nomographie* zullen bestudeeren „pour devenir habiles dans l'art du tir.”

BEOEFENING VAN HET TUCHTRECHT IN DE WEERMACHT

In de afgelopen maand is het Wetenschappelijk Jaarbericht 1934 van de Vereniging ter beoefening van de krijgswetenschap verschenen, waarin wederom van de bekwame hand van den fungeerend-griffier van het Hoog Militair Gerechtshof een bijdrage betreffende het militair straf- en tuchtrecht is opgenomen (blz. 306/317).

De in die bijdrage vervatte statistiek van behandelde klachtzaken heeft, vergeleken bij vorige publicaties, in het Jaarbericht en in het M. R. T., zéér aan waarde gewonnen omdat, nu de Minister van Defensie, sedert het inwerkingtreden van het tegenwoordige Reglement op den inwendigen dienst der Koninklijke landmacht (15 October 1932), kennis neemt van de klachtbeschikkingen in eersten aanleg van de meerderen van art. 61 W. K. van de Koninklijke landmacht, de statistiek zich thans ook over die klachtbeschikkingen uitstrekt.

Uit de bedoelde statistieken valt dan o.m. te lezen, dat in het tijdvak 15 October 1932—31 December 1934 door de meerderen van art. 61 W. K. van de Koninklijke landmacht 281 klachtzaken in eersten aanleg werden behandeld.

Daarvan werden bevonden:

25 gegrond;

87 gedeeltelijk gegrond (w.o. met uitsluitende wijziging van de strafreden, veelal niet ten gunste van den klager).

169 ongegrond.

In de slechts 31 gevallen van voortgezet beklag nam het Hof de volgende eindbeslissingen:

3 gegrond;

11 gedeeltelijk gegrond;

17 ongegrond.

Het geringe getal van 31 zaken, welke voor het H. M. G. aanhangig werden gemaakt, laat zich mogelijk verklaren door de sedert 15 October 1932 op de meerderen van art. 61 W. K. gelegde verplichting om hun klachtbeschikkingen *schriftelijk* en *gemotiveerd* te geven (art. 140 (4) I. D. K. L.).

Een goed gemotiveerde klachtbeschikking van den meerdere van art. 61 W. K. zal er toch veelal toe kunnen leiden, dat de klager inziet dat de te zijnen aanzien genomen beslissing juist is en dat er mitsdien voor hem geen goede grond bestaat om zijn beklag voort te zetten.

Drie van de door het H. M. G. behandelde klachtzaken waren door de meerderen van art. 61 W. K. niet alleen „ongegrond” bevonden, doch de klagers hadden bij die gelegenheid tevens een extra-straf ontvangen, omdat hun beklag als *onredelijk* werd aangemerkt (art. 30 (3) R. K.).

Nu heeft zich het merkwaardige geval voorgedaan, dat in twee van de

laatstbedoelde zaken 's Hofs eindbeslissing in de oorspronkelijke klachtzaak onderscheidenlijk kwam te luiden „gegrond” en „gedeeltelijk gegrond”.

Het geval dat de gestrafte over de extra-straf wegens onredelijk beklag weder afzonderlijk beklag doet ¹⁾, nu buiten beschouwing gelaten, is het duidelijk, dat de aangehaalde beschikkingen van het H. M. G. de betrokken meerderen moeten leiden tot tenietdoening van de opgelegde extra-straf, met gebruikmaking van hun bevoegdheid ex art. 50 W. K.

Deze tenietdoening kan geschieden door den strafoplegger zelf, „op grond van feiten en omstandigheden, welke hem bij het onderzoek der zaak niet bekend waren of werden” (zie aant. 5 ad art. 50 W. K. in „De practijk van het militaire tuchtrecht”), dan wel door een hooger en meerdere, „uit hoofde van een onjuist gebleken gebruik van de bevoegdheid tot strafoplegging” (vergel. de tekst van art. 50 W. K.)

Dat deze gang van zaken onprettig is, zal wel geen tegenspraak ontmoeten en wij zouden dan ook uit het bovenstaande, met den geachten schrijver van de bijdrage, willen concluderen, dat het overweging kan verdienen om met eventueele bestraffing wegens onredelijk beklag te wachten, totdat de desbetreffende klachtzaak uiteindelijk is afgehandeld, hetgeen het geval is, wanneer de klager in de beslissing van den meerdere van art. 61 W. K. berust, dan wel wanneer, bij voortgezet beklag, de eindbeslissing van het H.M.G. is gevallen.

Luidt in laatstbedoeld geval 's Hofs eindbeslissing „gedeeltelijk gegrond” of „gegrond”, dan kan er van extra-straf wegens onredelijk beklag uiteraard geen sprake zijn.

De samenstellers van het handboek „De practijk van het militaire tuchtrecht” deelen ons mede, dat in de ter perse zijnde derde verstrekking van aanvullingen op dat handboek, de aantekeningen 3 en 5 ad art. 66 W. K. en het Model voor een klachtbeschikking op blz. 159/160, mede in verband met het bovenstaande en aan de hand van de jurisprudentie van het H. M. G., aan een herziening worden onderworpen.

Tenslotte wordt in de onderwerpelijke bijdrage nog eens in het licht gesteld de slechte gewoonte van ongeroutineerd kader om, in geval van ongehoorzaamheid van minderen, al te vlug te zijn met het „wijzen op de strafbaarheid”, welke omstandigheid krijgstuuchtelijke afdoening van een feit, dat daarvoor overigens wel in de termen zou vallen, ten eenenmale uitsluit.

Aan deze, voor de dagelijksche practijk inderdaad gewichtige aangelegenheid verbindt de steller van de bijdrage lezenswaardige beschouwingen, welke zich in hoofdzaak dekken met den inhoud van aant. 2 ad art. 11 R. K. in „De practijk van het militaire tuchtrecht”.

Eindigen wij met onzen lezers de kennismaking van de hierboven besproken bijdrage in het Wetenschappelijk Jaarbericht aan te bevelen.

En willen zij zich dan verder ook onzen oproep herinneren om ons de aan hun practijk te ontleenen stof voor de in de October-aflevering weder aanvangende prijsvragen te zenden?

¹⁾ Zie het laatste lid van aant. 5, zoomede Jur. III ad art. 66 W. K. in „De practijk van het militaire tuchtrecht”.

LEVEN EN STREVEN IN DE KONINKLIJKE LANDMACHT

EEN PIONIEROEFENING.

De gelegenheid tot het houden van een praktische oefening in het ter verdediging inrichten van gebouwen, op meer uitgebreide schaal, wordt slechts zelden geboden. Ten behoeve van het verbreden van de Lange Viestraat te Utrecht worden verschillende aan en nabij die straat en het Vredenburg gelegen gebouwen afgebroken. Dit was voor C-I-R. G. Tr. aanleiding om aan het Bestuur der Gemeente Utrecht toestemming te vragen tot het, in die gebouwen, houden van een oefening als bovenbedoeld.

De oefening had plaats op 22 en 23 Mei j.l. en had een opgewekt en vlot verloop. Er werd aan deelgenomen door ongeveer 100 manschappen van het Bataljon Pioniers. Op de verschillende verdiepingen werden in twee gebouwen met behulp van zandzakken voorloopige opstellingen voor geweerschutters en mitrailleurs ingericht en op de daken uitkijk- en seinposten. Geleidelijk werden, met gebruikmaking van afbraakmaterialen als hout en puin, deze opstellingen verbeterd en uitgebreid, terwijl tevens in de scheidingsmuren verbindingsopeningen werden gemaakt.

In de kelders werd, met gebruikmaking van twee gassluizen en afbraakmaterialen, een groote vluchtkelder, ruimte biedend voor ± 600 personen, ingericht tegen gasaanvallen. Hiertoe werden de aanwezige koekoeken en overige openingen gasdicht afgesloten en beschermd. Ten slotte werd een voor gebruik als commandopost geschikte kelder gas- en scherfvrij gemaakt, door de openingen gasdicht af te sluiten, de toegangsdeur met behulp van gummislangen e.d. eveneens gasafsluitend te maken, en de zoldering te versterken door jukken. De vóórgelegen kelder werd daarbij bestemd voor gasluis, waartoe de noodige voorzieningen werden getroffen.

Het geheel vormde voor kader en manschappen een prettige en leerzame oefening. Een indruk ven hetgeen gemaakt werd, geven de foto's en V.I.S. VI: fig. 22 a b, 25, 26 a b

Gas- en scherfvrije commandopost in kelder.

Schuttersopstellingen.

Inrichten van een uitkijkpost.

Opstelling voor een lichte mitrailleur.

**PROGRAMMA DER VEREENIGING TER BEOEFENING VAN DE KRIJGS-
WETENSCHAP VOOR HET WERKJAAR 1935/1936.**

1. Kapitein der Infanterie A. Q. H. DIJXHOORN: Onze nieuwe tactische voorschriften.
  2. Kapitein van den Generalen Staf J. J. C. P. WILSON: Militair-aardrijkskundige beschouwingen over het grensgebied tusschen Duitschland eenerzijds en Frankrijk—België anderzijds.
  3. Kapitein van den Generalen Staf A. STUIJVENBERG van het K.N.I.L. De huidige taak van het K.N.I.L., in het bijzonder voor wat betreft de verdediging van onze Aziatische gebiedsdeelen tegen aanslagen van buiten, (wordt vermoedelijk te Breda gehouden).
  4. Majoor Luchtdoelartillerie A. J. MAAS: Hoe met de luchtverdediging van den grond af ten behoeve van onze mobiele strijdkrachten geschieden en welk materieel, naar soort en hoeveelheid, is daarvoor noodig?
  5. Kapitein van den Generalen Staf A. H. NIJHOFF: In hoeverre is materiele verbetering van onze strijdkrachten te land noodzakelijk en wat is de urgentie der verschillende verbeteringen?
- Reserve.*¹⁾ Hoe kunnen de oefeningsvoorwaarden voor onze infanterie verbeterd worden o.m. door reorganisatie en door wijziging van de dienstplichtwet?

**INTERNATIONAAL CONGRES VOOR MILITAIRE GENEESKUNDE EN
PHARMACIE.**

Van 27 Juni tot 3 Juli wordt te Brussel het *VIIIste Internationaal congres voor militaire geneeskunde en pharmacie* gehouden. Het heeft Hare Majesteit Koningin Elisabeth, zoomede Hunne Majesteiten de Koning en de Koningin der Belgen behaagd, hunne Hooge Bescherming aan dit congres te verleenen. De reeks bijeenkomsten van militaire geneeskundigen en apothekers uit alle landen der wereld, werd in 1921 te Brussel begonnen en voortgezet te Rome, Parijs, Warschau, Londen, 's Gravenhage (1931) en Madrid, om thans weder te Brussel terug te keeren. De aan het congres verbonden feestelijkheden zullen door de aanwezigheid van de Brusselsche Wereldtentoonstelling bijzonderen luister ontvangen. Secretaris van het congres is: kapitein-arts CAMBRESIER, Inspectie van den geneeskundigen dienst, ABBAYE DE LA CAMBRE, Brussel.

VAANDELS EN STANDAARDEN.

De Minister van Defensie heeft bepaald, dat in voorkomend geval de vaandels van het Regiment grenadiers, het Regiment jagers en de Regimenten infanterie 1 t/m 22, zoomede de standaarden van het 1ste Halfregiment huzaren (door I. R. H.), het 3de Halfregiment huzaren (door II R. H.) en het Regiment wielrijders te velde bij de troepen zullen worden medegevoerd, onder bewaking van een vaandel-(standaard-)wacht.

In verband hiermede is voorts bepaald, dat, ook in vredestijd, niet langer de adjudant-onderofficier-administrateur van den regimentsstaf als vaandel-(standaard-)drager zal optreden, doch de beste instructieve onderofficier van het regiment.

In de voorschriften zullen de in verband met het vorenstaande noodige bepalingen worden opgenomen.

Dat wij deze beslissing toejuichen, zal na ons naschrift „*Vaandels en standaarden te velde bij buitenlandse legers*”, gesteld naar aanleiding van de artikelen „*De beteekenis van het vaandel in den modernen oorlog*” en „*De standaard*” in „*De Militaire Spectator*” 1934, geen betoog behoeven. Ter aanvulling van bedoeld naschrift moge dienen, dat, blijkens een bericht in de „*Pop. d'Italia*” van 17 Mei j.l., door den Koning van Italië 16 vaandels werden uitgereikt aan eenheden, welke bij de gedeeltelijke mobilisatie tegen Abessynië nieuw zijn opgericht. Zou het geen aanbeveling verdienen reeds thans maatregelen te treffen, opdat ook aan onze bij mobilisatie nieuw op te richten regimenten alsdan vaandels kunnen worden uitgereikt? Een dergelijke plechtigheid zal het samenhoorigheidsgevoel en den korpsgeest in deze pas gevormde eenheden zeker bevorderen.

Red. M. S.

¹⁾ Wordt nader bekend gemaakt.

BERICHTEN VAN PERSONEEL EN AARD.

Bij de Lichte troepen.

Bevorderd.

tot reserve-eerste-luitenant, gerekend van 1 Jan. 1933, reserve-tweede-luitenant I. W. J. Odé, van het R. W.

Overplaatsingen, detacheringen, enz.

Ritmeester P. W. PIETERS, Adjudant van den Directeur der H. K. S., van 1 Juni tot 1 Oct. gedetacheerd bij het IIe R. H. te 's-Gravenhage en sedert 10 Juni belast met het commando over het 1e eskadron.

Ritmeester G. P. DE KRUIJFF, C.—1-II R. H., van 10 Juni tot 1 Oct. toegev. aan den C.—II R. H.

Ritmeester Jhr. S. M. S. A. A. DE MAREES VAN SWINDEREN, C.—3-II R. H., benoemd tot adjudant van het 2e h.-R. H., 1 Juli.

Ritmeester O. C. G. M. JANSSENS, adjudant van het 2e h.-R. H. aangewezen tot C.—3-II R. H., 1 Juli.

Ritmeester J. L. BRUNIER, van het IIe R. H., gedetacheerd bij het R. W. voor den tijd van twee maanden, 1 Juli.

Vergunning tot verblijf in het buitenland.

Reserve-eerste-luitenant E. M. VAN MAANEN, van het IIe R. H., de vergunning tot verblijf in *Duitschland* tot 1 April 1936 verlengd.

Reserve-ritmeester Jhr. W. A. VAN DEN BOSCH, van het IIe R. H., alsvoren het verblijf in *Frankrijk* tot 1 Mei 1936.

Bij de overige wapens en dienstvakken.

Benoemd.

bij het Vrijw. landst.korps spoorw. dienst:
tot reserve-majoor voor speciale diensten,
eervol ontslagen landweerpl. kapitein Ir. A. KLOMP;

tot reserve-kapitein voor speciale diensten:
reserve-kapiteins G. BOSMA en N. J. VAN VEEN, onderscheidenlijk van het 9e R. I. en de Schoolcomp. M. D. onder gelijktijdig eervol ontslag uit hun tegenwoordige betrekking.

tot officier van gezondheid der tweede klasse:
L. G. BOET, arts, 17 Mei.

Bevorderd.

tot reserve-kapitein, gerekend van 25 April:
reserve-eerste-luitenant Dr. G. KALSBECK, van het IIe R. I.

tot luitenant-kolonel, commandant van het 7e R. I.:

majoor P. N. VAN BAVEL, van het 10e R. I., 24 Mei.

tot luitenant-kolonel:

majoor H. J. VAN STEENSEL gezegd VAN DER AA, A. P. VAN VELTHUIJSEN en N. GERLACH, onderscheidenlijk van den Staf IIe I. Brig., van den Staf IIIe I. Brig. en van den Staf Brig. Gr. en J. (Ie I. Brig.) 24 Mei.

majoor Jhr. A. D. LAMAN TRIP, commandant van de 3e Divisie Koninklijke Marechaussee, 24 Mei.

tot majoor bij het 19e R. I.:

kapitein L. A. C. DE BOCK, adjudant van de IVe I. Brig., 2 Juni.

tot majoor:

kapitein H. W. B. CROISSET VAN UCHELEN, van het wapen der Koninklijke Marechaussee, 2 Juni.

tot reserve-majoor, gerekend van 1 Mei:

reserve-kapitein C. A. LETTINCK, van het 20e R. I.

tot kapitein, met ingang van 1 Juli:

eerste-luitenants A. J. KUIJL en N. J. ZIJLSTRA, onderscheidenlijk van den Staf art., toegev. aan den D. M. L. en adjudant van de IVe A. Brig. (laatstgenoemde is benoemd bij het 5e R. V. A.).

tot reserve-paardenarts der eerste klasse:

reserve-paardenartsen der tweede klasse J. TEN BRINK en J. C. STÜVEN, resp. gerekend van 11 Mei en met ingang van 21 Juli.

Overplaatsingen, detacheringen, enz.

Kapitein S. J. VAN DEN BERGH, van het 8e R. V. A. en gedetacheerd bij het 2e R. V. A., overgeplaatst bij het K. Lu. A., 1 Juli, en gedetacheerd ten bureele van den Inspecteur der artillerie.

Eerste-luitenant G. J. VAN BUUREN, van het 4e R. I., belast met de leiding van het interneeringsdepot te Fort Honswijk, overgeplaatst bij het R. Gr., 21 Mei.

Majoor J. DROST, van het 19e R. I., overgeplaatst bij den Staf Iie I. Brig. als majoor toegevoegd.

Majoor H. WEBER, van den Staf Iie I. Brig. overgeplaatst bij het 10e R. I. als hoofd-instructeur-commandant van de regimentsschool.

Kapitein H. J. STROOTMAN, van het 5e R. V. A., de aanvaarding van het commando over het Artilleriepaardendepot zal ingaan op 1 Sept.

Eerste luitenant der mil. adm. G. VAN TENT, van de S. R. O. M. A., overgeplaatst bij het detachement van het 7e R. I. te Amsterdam, 15 Juli.

Eerste-luitenant der mil. adm. A. SCHURINK, van de S. R. O. I., overgeplaatst als leeraar bij de S. R. O. M. A., 15 Juli.

Tweede-luitenant der mil. adm. H. J. VAN AALST, van het 6e R. I., overgeplaatst als administrateur bij de S. R. O. I., 15 Juli.

Luitenant-kolonel J. A. G. VAN ANDEL, C.—7 R. I., benoemd tot C.—R. Gr. onder eervolle ontheffing uit zijn tegenwoordig commando, 24 Mei.

Kapitein-adjutant P. T. J. HUBERTS, van het 7e R. V. A., eervol ontheven uit de functie van adjudant en bestemd tot leider van en instructeur aan den opleidingscursus van luitenants voor de bereden artillerie, 1 Nov.

Kapitein J. J. M. DE BRUIJN, van het 11e R. I. benoemd tot adjudant van het korps, 1 Juli.

Kapitein P. J. H. MARCELLA, van den Staf Genie te 's-Gravenhage overgeplaatst naar Utrecht, 2 Sept.

Tweede-luitenants G. J. VAN DIJK, van het 2e R. I., H. C. GAUTIER, van het 11e R. I., W. BAKKER, van het 16e R. I., B. H. SLAGER, van het 13e R. I., F. J. A. LUTZ, van het 7e R. V. A., H. C. DE HEER, van het K. Lu. A., F. A. A. M. JANSSENS, van het 7e R. V. A. en R. HOFSTEDE, van het K. Lu. A., allen gedetacheerd bij de L. V. A. ter opleiding tot vlieger, 15 Mei.

Eerste-luitenant der mil. adm. L. A. VAN BAARSEL, eervol ontheven van zijn werkzaamstelling bij het D. v. D. en overgeplaatst bij het 15e R. I., 29 Aug.

Eerste-luitenant der mil. adm. G. J. DE LEUR, van het 15e R. I., werkzaam gesteld bij het D. v. D., 9 Aug.

Eerste-luitenant J. TAMMES, van het 12e R. I., overgeplaatst bij de L. V. A., 1 Juni.

Eerste-luitenant A. VAN DER MINNE, van de 3e Divisie Kon. marech., gedetacheerd bij den Staf Kon. marech. te 's-Gravenhage.

Eerste-luitenants A. J. W. J. L. LOSECAAT VAN NOUHUIJS en J. VAN WANING, onderscheidenlijk van het 4e R. V. A. en van het 6e R. V. A., gedetacheerd resp. bij de 4e Divisie Kon. marech. te Groningen en bij de 1e Divisie Kon. marech. te Breda.

Hersteld in actieven dienst.

met ingang van 15 Mei:

tweede-luitenant H. G. M. BOUWMAN, bij het 13e R. I.

met ingang van 1 Juli:

eerste-luitenants H. SLAGER, bij de S. C. M. D., H. HEIDA, bij het 1e R. I., A. A. P. SMIT, bij het 22e R. I., W. BUTIN BIK, bij het 19e R. I., M. RAEBEL, bij het 10e R. I., A. L. VAN DEN BERGE, bij het 11e R. I., K. J. H. POLL, bij het 16e R. I., L. VOLKER, bij het 17e R. I., G. DE VRIES, bij het 9e R. I., P. A. MULLER, bij het 2e R. I.

tweede-luitenants J. H. HEIMEL, bij het 21e R. I., B. F. M. WIJTENBURG, bij het 8e R. I., J. F. A. KERSJES, bij het 22e R. I., E. J. C. VAN HOOTEGEM, bij het 18e R. I., J. W. PIK, bij het 1e R. I., H. H. JANSSENS, bij het 15e R. I., M. H. F. HAKBIJL, bij het 2e R. I.

Eervol ontslagen.

Reserve-majoor J. A. KRAMP, van het 7e R. I., 17 Mei.

Eerste-luitenant A. A. J. QUANJER, van het 4e R. V. A., 1 Aug.

Reserve-luitenant-kolonels H. VAN LOGHEM en Mr. J. DIJCKMEESTER, onderscheidenlijk van den Staf IVe I. Brig. en van het R. Gr., resp. 1 Juli en 1 Juni.

Reserve-majoor F. A. H. BARTHELEMY, van het 13e R. I., 21 Juni.

Reserve-kapitein E. VAN DER KLEI, van het 18e R. I., 17 Juni.

Reserve-dirig. officier van gezondheid der tweede klasse J. P. BIJL, 3 Juni.
 Reserve-kapitein C. KONING, van het 8e R. V. A., 23 Mei.
 Reserve-paardenarts der eerste klasse B. LOK, 25 Mei.
 Reserve-kapitein J. C. VAN DEN BOSCH, van het 2e R. I., 29 Mei.
 Reserve-kolonel H. C. VAN CAPPELLE, van den Staf inf., 11 Juni.
 Reserve-kapiteins A. VAN ZOELEN en J. H. J. DU SAAR, onderscheidenlijk van het 1e R. I. en van het R. G. Tr., resp. 1 Juni en 1 Juli.

Decoratiën.

Dirigerend-paardenarts met den rang van luitenant-kolonel Dr. R. H. J. GALLANDAT HUET, Commandeur 2e klasse in de Danebrogorde van *Denemarken*.
 Reserve-majoor Jhr. I. L. VAN DEN BERCH VAN HEEMSTEDÉ, van het R. Gr., Officier in de Orde van Verdienste van *Oostenrijk*.

Overleden.

Tweede-luitenant H. VAN DER LAAN, van het 5e R. V. A., 8 Juni 1935 te *Utrecht*.
 Eerste-luitenant A. ROVERS, van den Staf art., 28 Mei 1935 te *'s-Gravenhage*.

NIEUWE UITGAVEN

Bautechnischer Luftschutz, von Ing. HANS SCHOSZBERGER, Uitg. Bauwelt-Verlag, Berlin. S.W. 68. In linnen band 7.80 R.M.

Dit rijk-geïllustreerde (150 afbeeldingen) boek van 240 bladz. druks beoogt het vaststellen van „de grondbeginselen der bouwtechnische bescherming tegen vliegerbommen bij de „Landesplanung”, bij den bouw van gebouwen en bij dien van schuilruimen”. De schrijver heeft dat onderwerp met vertrouwen aangegrepen en betoogt in zijn voorwoord, dat de sterk ontwikkelde bouwtechniek, mits in de juiste banen geleid, een verdedigingswapen vormt, dat zeker als gelijkwaardig met bom en giftgas moet worden beschouwd. Hij acht de bouwkunde in staat om de gevaren van luchtbombardementen tot een minimum te beperken.

Eén der groote verdiensten van den schrijver is, dat hij zich als taak heeft gesteld de bestaande literatuur over luchtafweer te bestudeeren, te rangschikken en te onderzoeken, teneinde de richting te kunnen aangeven, waarin verder zal moeten worden onderzocht, beproefd en gewerkt.

Voor ieder, die in den luchtafweer belang stelt, heeft het boek alleen daarom al waarde, omdat het een systematisch ingedeeld overzicht van de literatuur geeft. Niet minder dan 315 boeken komen in dit overzicht voor.

Bij zijn studie heeft de samensteller kunnen vaststellen, dat de eischen van de bouwtechnische luchtbescherming overeenstemmen met die der moderne architectuur. Dit feit alleen bewijst al afdoende, dat luchtbescherming niets met oorlogsvoorbereiding te maken heeft. De bouwtechnische luchtbescherming is ook geen „Wehrwissenschaft”, doch ligt op een terrein, dat alleen ingenieurs en architecten kunnen bearbeiten”.

Schrijvers doel was een eerste poging om een bouwsteen bij te dragen voor de nog te vormen wetenschap der bouwtechnische luchtbescherming.

Naar onze meening is Ir. SCHOSZBERGER daarin op meesterlijke wijze geslaagd. Bij de bestudeering van dit boeiende werk moge zich aanvankelijk de meening naar voren dringen, dat luchtkasteelen worden gebouwd en dat de fantasie den schrijver parten heeft gespeeld, hoe verder men in de stof doordringt, des te meer men onder de bekoring van schrijver's denkbeelden komt. Zeker is dit mede te danken aan de zeer grondige en gedocumenteerde wijze, waarop de schrijver de stof behandelt.

Psychologisch juist aan gevoeld is, dat de schrijver in zijn eerste hoofdstuk „Krieg und Bauwesen” den grooten invloed nagaat, die de wijze van oorlogvoeren steeds heeft uitgeoefend op de bouwkunde. Waar de Heer SCHOSZBERGER toch in zijn laatste hoofdstukken een „ideaalstad” t.a.v. de luchtbescherming gaat ontwerpen, doet hij goed ons aan

te toonen, dat soortgelijke „revolutionnaire ideeën” niet nieuw zijn, doch ook bij de invoering van het belegeringsgeschut hun invloed deden gelden, terwijl reeds bij de Oude Grieken en Romeinen de stedenbouw beïnvloed werd door de oorlogvoering. Een aantal foto's geeft een goeden indruk van in vroeger eeuwen ontworpen en uitgevoerde „ideaalsteden”, o.m. van Freudenstadt, gebouwd volgens de inzichten van Albrecht Dürer en Vitry le François volgens die van VAUBAN.

Het tweede hoofdstuk bevat gedocumenteerde beschouwingen over den toekomstoorlog en de rol der luchtstrijdkrachten, het derde over de luchtbescherming.

De frissche geest, die dit boek ademt, komt wel sprekend tot uiting in het volgende (cursivering van ons): „Bij een systematische bestudeering der bouwtechnische luchtbeschermingszaken doet zich het merkwaardige feit voor, dat geen enkele eisch dier bescherming met de eischen van het moderne bouwwezen in strijd is. Integendeel: Veel, wat dit moderne bouwwezen reeds lang wenscht, doch wat op tegenstand van verschillende aard stuit, kan door de luchtbescherming worden opgelost en tot uitvoering gebracht. *De idee, dat bouwt. lucht. een verstoppen achter betonklompen en een algemeen ingraven in den grond beteekent, is volkomen onjuist.* Ondergang der huurkazernes, het einde van het ellendekwartier der groote stad, oplossing van huizenzeeën en invoeging van plantsoenen in de stad, dat zijn de doelen der bouwt. lucht. *In vele gevallen is de overeenstemming tusschen de eischen der lucht. en die van den gezondheidsdienst en van de volkswelvaart zoo sterk, dat de eerste als maatstaf voor de laatsten kunnen dienen.* De uiteenrafeling van de groote steden is het uiteindelijke doel der bouwt. lucht. Zij wil den trek naar het land, de eengezins-woning met tuin, de afschaffing der huurkazernes. *De belangrijkste reden, die voor de algemeene toepassing der bouwt. lucht. spreekt, is het feit, dat alle bouwt. luchtbeschermingsmaatregelen ook hun beteekenis en doelmatigheid toonen, zelfs als het niet tot een oorlog komt.*”

Naar de beteekenis als doel voor luchtaanvallen onderscheidt de schrijver 4 groepen van gebouwen:

- a. industriegebouwen, gebouwen van openbare diensten en militaire gebouwen;
- b. industriegebouwen van mindere beteekenis, regeringsgebouwen en gebouwen, waarin regelmatig veel menschen verkeerden (scholen, warenhuizen enz.);
- c. Woonhuizen in groote steden en in gevaarlijk gelegen kleinere steden;
- d. gebouwen in kleine steden en op het platteland.

De te nemen maatregelen zijn uiteraard voor de verschillende rubrieken verschillend en loopen ook in één groep weer uiteen (woonhuis naast een electriche centrale b.v.).

Voor klasse c berekent de schrijver de meerdere kosten voor luchtbesch. op 2% der totale bouwkosten.

In hoofdstuk IV „Luftschutz und Aufbau” wordt eerst de uitwerking der luchtbomben uiterst nauwgezet onderzocht. Aan de springbom zijn 47 bladzijden gewijd (gewicht, trefzekerheid, springstof, uitwerking, trechterwerking, gasdruk, luchtdruk, indringing, scherfwerking, schokwerking, bescherming tegen deze verschillende werkingen enz.), daarna worden de brandbom, de chemische strijdmiddelen en de bacteriën even nauwgezet bestudeerd. Dit 70 blz. tellende hoofdstuk is door talrijke foto's verlicht.

Hoofdstuk V behandelt in 65 blz. de constructie van schuilkelders voor personen, terwijl in Hoofdstuk VI maskeering, verneveling en „Scheinanlage” worden besproken.

Tenslotte komt de schrijver in Hoofdstuk VII tot zijn ideeën omtrent stedenbouw, terwijl hij besluit met „Luftschutz und Baukunst”. Wij moeten over den rijken inhoud van dit prachtige boek helaas met een opsomming volstaan, doch kunnen niet genoeg aandringen op bestudeering zoowel door militairen als door niet-militairen. Vooral ingenieurs en architecten wekken wij op om zich dit werk aan te schaffen. Het vormt vermoedelijk het beste, dat op het gebied der luchtbescherming is verschenen.

W.

Intelligence Service (Souvenirs du Service Secret de l'Admirauté Britannique) door H. C. BIJWATER en H. C. FERRABY. Vertaald uit het Engelsch door kapitein luitenant ter zee ANDRÉ GUIEN. Uitgegeven bij PAYOT te Parijs in de Collection de Mémoires, Etudes et Documents pour servir à l'histoire de la guerre mondiale; 269 bldz.; prijs 18 frs.

Dit boek beschrijft een gedeelte der werkzaamheden van den Britschen Inlichtingendienst, meer speciaal op maritiem gebied, niet alleen gedurende den wereldoorlog, doch ook in de critieke jaren, die daaraan voorafgingen.

In hoofdstuk V wordt o.m. beschreven de wijze, waarop de Engelsche inlichtingendienst zich in het bezit heeft weten te stellen van de plannen, der door de Duitschers reeds in 1912 vervaardigde 42 cm houwitser, waarvan alstoen 4 stukken nabij Essen in gereedheid werden gehouden.

Bedoelde verkoop heeft plaats gehad hier ten lande, te Roermond; wie ter plaatse bekend is, kan constateren, dat de schrijvers van de locale situatie zeer goed op de hoogte zijn.

Hoofdstuk XIII, speciaal voor ons land van belang, beschrijft het aandeel van den inlichtingendienst bij de verdelging der Duitsche onderzeeërs, waarvan de plaats bepaald werd langs goniometrischen weg door middel van verschillende radio-ontvangststations, welke de ontvangen berichten doorzonden naar een centraal punt.

In Hoofdstuk XIV komt Nederland terloops wederom ter sprake zonder dat de naam van ons land genoemd wordt. Men verkrijgt hier een goeden indruk van de activiteit van Duitsche en Engelsche agenten hier ten lande gedurende den wereldoorlog.

Dr. M. H. H. FRANSSEN.

Oberstleutnant im Reichswehrministerium WALTHER NEHRING.

1. „**Heere von morgen**”, ein Beitrag zur Frage der Heeresmotorisierung des Auslandes.

2. „**Panzer und Motor**”, in fremden Heeren. 72 ausgewählte neue Fotos mit Zahlenangaben und Erläuterungen. Uitg.: LUDWIG VOGGENREITER Verlag Potsdam. Prijs resp.: R.M. 1,80 en 2.—.

Italiaansche pantserwagens, bewapend met een kanon en twee mitrailleurs, gereed voor vertrek naar Somalieland.

In „*Heere von morgen*”, een boekje in zakformaat van 80 blz., geeft Schr. een „*Querschnitt durch die Heeresmotorisierung der ganzen Welt*”. Achtereenvolgens worden behandeld: de betekenis van den motor voor de weermacht; de begrippen „*motorisering*”, „*mechanisering*”, enz.; de richting, welke ter zake in verschillende legers is ingeslagen; de organisatie en het gebruik van gemotoriseerde gepantserde eenheden; de industriële mobilisatie voorbereiding met het oog op de motorisering; de auto-vordering; de voorziening in bedrijfsstoffen; het kostenvraagstuk; de leiding van ge-

motoriseerde eenheden. Al deze aangelegenheden worden op beknopte, overzichtelijke wijze besproken en toegelicht door een aantal in bijlagen opgenomen tabellen, overzichten en figuratieve voorstellingen van buitenlandsche organisaties. Het boekje is dan ook bijzonder aan te bevelen voor een ieder die zich ter zake wil oriënteren. Een dergelijke oriëntatie is voor ieder officier en reserve-officier geboden, want, zegt Schr. terecht de motor is bezig het krijgswezen even diepgaand te wijzigen als eertijds is geschied door het buskruit. „De motor is eenzijdig, de motor is veelzijdig, de motor is scheppend en allesomvattend. Hij heeft de oude wapens bevreemd, het strijdrhythme van de oude legerafdeelingen versneld. Maar vóór alles heeft hij het nieuwe wapen geschapen, dat sterke vuurkracht onder pantserdekking paart aan groote beweeglijkheid in het terrein — tria juncta in uno”.

Niet eens kunnen wij het zijn met Schr.'s uitspraak „Die beste Kampfwagenabwehrwaffe ist der Kampfwagen selber” (blz. 25). Wij houden het in dit opzicht met generaal VON EIMANNSBERGER, die deze theorie noemt „grundfalsch in jeder Hinsicht”. (zie „De Militaire Spectator” 1934, blz. 556).

„Panzer und Motor” vormt als het ware de illustratie van het voorgaande boekje. Beter nog dan door woorden mogelijk is, wordt hier in 72 interessante en ten deele indrukwekkende foto's de motorisatie en mechanisatie in de verschillende weermachten getoond. Korte bijschriften lichten de afbeeldingen toe. Niet zonder onze Zuidelijke collega's te benijden zagen wij de afbeelding van Belgische infanterie in het Kamp te Beverloo aan het oefenen met en tegen vechtwagens. Wij zouden willen, dat dit plaatwerkje — slechts 2,-R.M. kostende — in grooten getale in ons leger werd verspreid om tenminste eenigzins aan het voorstellingsvermogen van onze infanteristen en cavalieristen, officieren en onderofficieren in de eerste plaats, tegemoet te komen.

C.

Wehrtechnische Monatshefte.

Het 4e no. 1935 van „Wehr und Waffen” ligt voor ons onder den naam, die hierboven is geplaatst. Het is een opmerkelijk verschijnsel, dat tijdschriftopstellen van technischen aard veelal van meer blijvende waarde zijn voor de daarbij betrokkenen, dan zulke van tactischen inhoud. Het ligt in den aard der zaak, dat de techniek slechts voorzichtig voorwaarts schrijdt en bij elken stap de draagkracht van den betreden grond zorgvuldig onderzoekt. Haar uitingen moeten van meer blijvenden aard zijn, daar zij den grondslag moeten vormen voor de gestadig verder gaande technische ontwikkeling, ook op krijgskundig gebied. De cyclus „Kriegstechnische Zeitschrift—Heerestechnik—Technik und Wehrmacht—Wehr und Waffen” mag in dit opzicht met eere genoemd worden naast de Fransche tijdschriftenreeks „Mémorial de l'artillerie de la marine — Mémorial de l'artillerie navale — Mémorial de l'artillerie française.”

De Luitenant-Kolonel b. d. JUSTRAU wijdt op de voorste bladzijde van dit nummer een waardeerend woord aan den aftredenden redacteur, Luitenant-Generaal b. d. SCHWARTE, en aan zijn voorgangers Generaal KERSTING, Geheimrat CRAUZ en Luitenant-Generaal BECKER. De naam van den optredenden redacteur en de inhoud van het eerste nummer, dat onder zijn leiding verschijnt, waarborgen ons dat het tijdschrift het peil van zijn voorgangers zal handhaven.

A. E.

Brennpunkt Böhmen, VON MARKOMANUS. Uitg. LUDWIG VOGGENREITER Verlag, Potsdam. Prijs gebr. RM. 1.80.

Schulungstafeln für politische Erdkunde, herausgegeben VON JOACHIM G. BOECKH. Uitg. LUDWIG VOGGENREITER Verlag, Potsdam. Tafel 1 — 10, 14—15, 18—19. Prijs per stuk 10 Pf., 10 stuks 70 Pfg, 100 stuks RM. 6.—.

JOSEF PILSUDSKI, Eine Lebensbeschreibung auf Grund seiner eigenen Schriften, VON Dr. A. LOESZNER. Uitg. Verlag von S. Hirzel, Königstrasse 2, Leipzig. Pr. gebr. RM. 5.—, geb. RM. 6.50.

UIT DE VAKPERS

DE SNELHEID DER CAVALERIE.

Het is merkwaardig dat in de Duitsche vakpers steeds weer gestreden wordt voor het bestaansrecht der ruitery. Voor velen is het groote vraagstuk van paard en motor in de organisatie der lichte (= snelle) troepen gelegen in de formule: „harmonische samenvoeging”.

Ruiterbrigades samen met gemechaniseerde brigades in Divisie verband schijnt de thans als juist geldende opvatting te zijn. Te weinig echter nog wordt bij den opbouw dezer organisaties rekening gehouden met de factor „terrein”. „Rassenreine” cavalerie wint het — tot nog toe althans — van gemechaniseerde eenheden in terreinen buiten de kunstwegen. Anderzijds wordt echter door vele schrijvers weer de factor: „vijandelijk vuur” uitgeschakeld.

Uit de literatuur blijkt dat de vóór de infanterie uit optredende ruitery dikwijls het verwijt treft dat zij te langzaam is. Een onbekende schrijver in het „Militär Wochenblatt”, dit verwijt als juist erkennende, zoekt de oorzaak hiervan in twee fouten n.l. in één van tactischen en één van organisatorischen aard. Tactisch kan de snelheid, volgens dezen schrijver, opgevoerd worden door, na het afstijgen, minder tijd-roovende voorbereidingen te treffen, door vlottere, korte bevelen te geven, het vermijden van een schematische en nauwgezette gereedstelling, en dan maar: „gleich vom Pferde herab ins Ungewisse disponieren”. Het klinkt heel vlot en dapper maar voor ons is het aan sterken twijfel onderhevig of Schr. op het gevechtveld — met de verantwoordelijkheid voor het leven van 600 man — en tegenover een modern bewapenden tegenstander ook vlot zal zijn. Zeker, tusschen de uitersten van gereedstelling als infanterie en het er maar op los trekken ligt ergens de juiste weg. Aan het tactisch inzicht van den bevelvoerende cavalerieofficier de uiterst moeilijke taak den juiste kompasstand van dezen weg te bepalen.

De organisatorische fout, waardoor de snelheid beperkt blijft tot die van het paard ligt — wederom volgens Schr. — in het ontbreken van kleine verkenningsorganen sneller dan het paard. Ziehier de oplossing „Man gebe der Reiterei auch für ihre eigene tactische Aufklärung motorisierte Spähtrupps aller einfachster Art”. Opvallend is het, dat Schr. hier in tegenspraak met zich zelf komt daar hij als eisch voor het cavalerie regiment stelt „reinrassig pferdebewegt”.

Dit interessante artikel, waarbij ook nog de toevoeging van gemotoriseerde artillerie (tegen paw. en luchtdoelen) ter sprake komt, is bestudeering ten volle waard. Het is voor ons van het hoogste belang de ontwikkeling der lichte troepen in het nieuwe Duitsche leger te blijven volgen, kennis van organisatie en tactische voorschriften zijn daartoe onmisbaar.

Het groote probleem „cavalerie met of zonder gemechaniseerde terreinwagens”, waarvan ook het bovenstaande een onderdeel vormt, wordt, in verband met het hiervoor gerefereerde, nog eens nader beschouwd door den General-Leutnant à. D. MARX, die blijk geeft een groot vertrouwen in de technische ontwikkeling dezer terreinwagens te hebben. De Generaal vermeent, dat slechts een viertal terreintypen aan deze wagens de mobiliteit ontnemt n.l. groote beboschte hellingen, met sneeuw (pas gevallen) en ijs bedekte terreinen, zachte zandgrond en duinformaties en ten slotte door regen doorweekte terreinen. Merkwaardigerwijze noemt deze schrijver niet de vele uitgestrekte polderterreinen in de N.W. hoek van het continent van Europa. Bovendien meent Schr. dat in vele terreinen, waarin de auto niet vooruit kan, het paard zich evenmin kan bewegen. Zooals telkens weer blijkt uit de zeer vele opstellen over het „Kavallerie-Problem”, is een oplossing voorloopig niet aan te geven en zullen manoeuvres, waarbij de techniek een „fair chance” krijgt, de oplossing beter benaderen dan theoretische beschouwingen.

Militär Wochenblatt van 4-4'35 No. 37) en 18-4'35 (No. 39) Zie ook:
Militär Wochenblatt van 11-11-'34 (No. 18): „Kavallerie-Gelände”.

P.

HET GALLIPOLI WONDER OF DE SLAG DER ONBEGREPEN KANSSEN.

GALLIPOLI! Een naam, die talrijke beelden voor onze oogen doet opkomen: Forceeringspogingen der Geallieerde vloten, door sterk verouderde open Turksche kustbatterijen met geweldige verliezen afgeslagen, landingen van Engelschen, Franschen en Nieuw-Zeelanders, maandenlange stellingoorlog op het schiereiland en uiteindelijk de ontruiming.

GALLIPOLI, klassiek voorbeeld van de sterkte der kustverdediging ook met middelmatig bewapende troepen en tevens van de geweldige moeilijkheden eener landing op een zelfs zeer zwak verdedigde kust.

Majoor OTTO WELSCH, toenmaals lid der Duitsche militaire missie in Turkije en dus insider in het krijgsgesbeuren, geeft in een bijzonder belangwekkende studie, waarvan zelfs een fascineerende invloed uitgaat, zijn visie op dit wonderlijke krijgsgesbeuren en hij aarzelt niet om naast een „Marnewonder” te spreken van een „Gallipoliwonder”. N.z.m. hebben de geallieerden in dezen strijd „der Verpatzten Chancen” zich eenige keeren door aarzeling, onjuist inzicht en minder juiste strategische en tactische handelingen een tastbare inbezitneming van Dardanelen en Constantinopel zien ontgaan.

Wij achten lezing dezer werkelijk boeiende studie voor onze Nederlandsche officieren van zeer veel beteekenis.

Zij geeft het beeld eener weermacht, die qua geoefendheid, uitrusting, bewapening en aanvoering ver beneden het peil onzer land- en zeemacht stond en die met zeer moderne middelen werd aangevallen. Zij leert, dat zelfs in zoo'n geval de kustverdediging met succes kan worden gevoerd, indien de troep tot opofferingen bereid is en de leiding van geen opgeven wil weten. Zij bevestigt de enorme waarde van mijnversperringen, bestreken door kustbatterijen, waarvan de dracht niet kan wedijveren met die der er tegen ageerende vloten, en brengt de waarde der Napoleontische uitspraak: „Un canon sur terre en vaut dix sur mer” opnieuw naar voren. In het kort: zij leert ons, dat óók met onze middelen Nederland van de zeezijde onaantastbaar is.

Wij mogen besluiten met het resultaat van den vlootaanval op de open kustbatterijen op 18 Maart te memoreeren. Verouderd kustgeschut in hooge, zichtbare opstellingen zonder bomvrij onderkomen.

Resultaten:

7 groote schepen buiten gevecht (van de 18). 139 treffers der kustartillerie op een totaal van 1600 schoten.

En de Turksche verliezen? „Hoewel één breede zijde der Queen Elizabeth alleen een projectielgewicht van 7442 kg op de open Turksche batterijen wierp, was de balans van den gevechtsdag voor alle sorten tezamen: 74 gewonden, 40 dooden en 8 vernielde kanonnen (van de 72)”.

Wissen und Wehr, Febr. 1935.

W.

LUCHTBESCHERMING BIJ SPOORWEGEN.

Kapitein J. H. VAN RIESEN, de steeds op de bres staande strijder voor den luchtbeschermingsdienst, ontwikkelt in een studie zijn denkbeelden omtrent de te nemen beschermingsmaatregelen tegen het luchtgevaar bij spoorwegen. De studie leent zich moeilijk voor refereering in een klein bestek; de schrijver heeft zijn stof al samengevat en vult desondanks 20 bladzijden. Wij willen dus volstaan met een opsomming te geven van de verschillende onderwerpen, die schr. de revue laat passeeren; zij zijn:

Inleiding; kenmerkende eigenschappen van het spoorwegnet; algemeene grondslagen van de luchtbescherming; waarschuwings- en alarmeeringsdienst; verduistering; organisatie en uitvoering (personeel, reizigers); materieel; schuilplaatsen; conclusies.

Schrijver geeft zeer waardevolle aanwijzingen, die — naar wij hopen — door de Directie der spoorwegen zullen worden aanvaard. Het betreft hier — wij zijn dat volkomen met den Heer VAN RIESEN eens — een landsbelang van de eerste orde. Nalatigheid in vredetijd zal den dood van duizenden kunnen beteekenen en voorts de landsverdediging onberekenbare schade kunnen toebrengen.

Wij moeten het hierbij laten, doch bevelen de studie zeer bijzonder in de aandacht van onze lezers aan.

Luchtmacht No. 4, 1934, en No. 1, 1935.

W.

ARTILLERISTISCHE PROBLEMEN.

Generaal der art. b.d. van het Oostenrijksche leger Ing. L. RIDDER VON EIMANN-SBERGER bespreekt het vraagstuk hoe de artillerie in een toekomstigen oorlog moet worden gebruikt en wat daarvan valt te verwachten. Als grondslag schetst hij *de ontwikkeling van de artillerietactiek in den Wereldoorlog*, waarbij hij tot de conclusie komt, dat de artillerieaanval zich in dezen oorlog tot een hoogtepunt heeft ontwikkeld, doch tevens op een dood punt is gekomen. In de eerste plaats bleek het telkenmale, dat het, na een doorbreking van een vijandelijk front, den verdediger sneller mogelijk was een nieuwen weerstand te organiseren, dan den aanvaller om de artillerie aan te trekken noodig om te kunnen doorstooten. Voorts is het samentrekken van een groote artilleriemassa niet geheim te houden en bleek het den verdediger mogelijk om, door tijdig uit te wijken, de geheele artillerievoorbereiding in het water te doen vallen. (Oostenrijksch-Hongaarsch offensief bij de Piave, 15 Juni 1918; Duitsch offensief bij Reims, 15 Juli 1918).

Hoe zou zulks nu gaan bij een nieuw conflict tusschen moderne legers? Als een *normale divisie-artillerie* van thans beschouwt Schr.: een Licht Regiment van 9 Btn., een Zwaar regiment van 3 Btn. h.w. en 3 Btn. 10 L. en een Afd. van 3 Btn. veldgeschut, totaal 12 lichte-, 6 middelbare Btn. van samen 72 stukken. (Te bedenken valt, dat in Duitschland en Oostenrijk de Div. een eenheid vormt, welke zelfstandig kan optreden, dus o.m. ook voor art. bestrijding zorgt). In de Div. worden medegevoerd 2 rantsoenen, d.z. 400 schoten voor elken lichten- en 250 schoten voor elken middelbaren vuurmond. Voor de artilleristische voorbereiding van een aanval in den bewegingsoorlog bestemt Schr. 1 rantsoen en houdt het andere rantsoen voor het doorvoeren van den aanval.

Ten aanzien van de *art. bestrijding* komt Schr. tot de conclusie, dat het mogelijk zal zijn tijdens den aanval de vijandelijke art. te neutraliseeren, als een sterk genoeg gedeelte van de eigen art. daartoe wordt ingezet (om de gedachte te bepalen zal dit $\frac{1}{3}$ van de munitie kosten) en als de aanvaller het *overwicht in de lucht* bezit. Het plaatselijk en tijdelijk overwicht in de lucht acht Schr. een voorwaarde voor de mogelijkheid van een aanval.

Minder optimistisch is Schr. t.o.v. de *vuren ter bestrijding van 's vijands inf.* De huidige dieptegroepering en de onmogelijkheid vast te stellen waar 's vijands mitrailleurs precies zitten, maakt het noodig een groote terreinoppervlakte met vuur te beleggen. Dit vraagt veel artillerie (tenminste 24 lichte batterijen inplaats van de 12, welke organiek beschikbaar zijn) en vooral veel munitie. Dit alles moet worden aangevoerd en hiermede vervalt dus naar Schr.'s oordeel de mogelijkheid van een aanval uit de beweging. De tegenpartij krijgt daarmede tijd zich te organiseren en nu treden alle moeilijkheden uit den stellingoorlog weer op.

De eenige mogelijkheid — en hier komt Schr. in de lijn van zijn bekend werk „*Der Kampfwagenkrieg*” — om uit deze vicieuse cirkel te geraken ziet Schr. in de *vechtwagens*. Deze kunnen de artillerie ontheffen van de bestrijding van 's vijands infanterie. Wordt de art. aldus van een groot gedeelte van haar taak — welke zij niet meer kan volbrengen — ontheven, daarentegen dienen zich nieuwe taken aan, n.l. de *bestrijding van vecht wagens en van vliegtuigen*.

„*Gegenwärtig ist alles im Flusse, alles in Umbildung. Nicht zum wenigsten bei der Artillerie*” eindigt Schr. zijn interessant in groote lijnen gehouden betoog.

Militärwissenschaftliche
Mitteilungen,“ Jan. 1935.

C.

OUDE WAARHEDEN.

Onder het hoofd „Bij het bivakvuur”, geeft majoor ANDICOT een buitengewoon aardige verzameling militaire uitspraken.

Hoewel hij niets nieuws verkondigt, is de wijze waarop hij de veelal kernachtige gezegden rangschikt en ze van toepassing doet zijn op personen en omstandigheden buitengewoon interessant.

Nagenoeg iedere uitspraak kan een pracht onderwerp zijn voor een theorie ten behoeve van de algemeene militaire vorming van onze aanstaande beroeps- en reserve officieren, benevens bij kaderopleidingen.

Wij kunnen bestudeering van dit artikel ten zeerste aanbevelen.

Revue d'infanterie, Febr. 1935.

B. K.

MILITAIRE VORMING VAN HET GEHEELE VOLK.

De bekende Fransche gep. Generaal Henri Albert NIESSEL heeft een belangrijk artikel gepubliceerd over de „*Préparation militaire de la nation*”.

In het Italië van Mussolini is de beteekenis van den „civis Romanus” eenvoudigweg: soldaat zijn”. In dit land begint de militaire opleiding reeds op het 8e levensjaar. In het Duitschland van Hitler zijn, naast een leger van 400.000 man en 200.000 man politie, alle jongens en oudere mannen die de wapenen kunnen dragen ingelijfd in een of andere formatie. ¹⁾ Rusland met de jeugdorganisaties „Komsomol” en „Oso-Avia-Chim” streeft, naast politieke opvoeding, militaire africhting na. Ja, zelfs Engeland en de Vereenigde Staten van N.A. hebben hun territoriaal leger en nationale garde, waarvoor de jonge mannen hun vrijen tijd opofferen. Daarin kan een groot gevaar voor Frankrijk schuilen daar in dit land internationale krachten tegen de bestaande orde samenspannen — en wel hoofdzakelijk afkomstig van den bondgenoot van vroeger en tegenwoordig: de Sowjet-Unie!

In zulk een ernstigen toestand moet de opvoeding tot discipline van den jongen Franschman in het gezin beginnen en gedurende den schooltijd verder worden doorgevoerd. Gehoorzaamheid, offervaardigheid en achting zijn daarbij de voornaamste factoren. De sport moet hierbij naast het schoolsche leeren voor een harmonische vorming zorgen. Later, in het arbeidsleven, dat voor de meerderheid, reeds op 14 jarigen leeftijd begint, moet de sport dezelfde belangrijke plaats blijven innemen.

De bezwaren tegen den eenjarigen dienstdienst in het moderne, gecompliceerde leger komen, evenals bij vele andere Fransche militaire schrijvers, ook bij Generaal NIESSEL tot uitdrukking. Hier kan nog aan worden toegevoegd dat ook Generaal WEYGAND vlak voor zijn pensionneering in een zitting van den oppersten oorlogsraad van 16-1-35 pleitte voor een spoedige verlenging van den eersten dienstdienst.

De militaire voorbereiding op de hoogeschoolen met geestelijk levendige en vaderlandslievende jonge mannen geeft wel een goed resultaat maar dit moet worden verdubbeld. Het allerbeste is echter de geheele jeugd, of tenminste het allergrootste deel, hiermede te bereiken. Dit is echter alleen mogelijk door de *militaire voorbereiding als plicht* op te leggen, zooals in Italië en Duitschland.

De gevolgen van een goede militaire opvoeding en africhting voor het geheele verdere leven worden door Generaal NIESSEL zóó hoog aangeslagen, dat men goed kan begrijpen waarom Frankrijk aan het terneergeslagen Duitschland in het verdrag van Versailles den algemeenen dienstplicht verbod.

De uitdrukking van Generaal NIESSEL: het leger is de smeltketel, waarin de legering, die het volk samenbindt, gevormd en veredeld wordt, staat wel zeer dicht bij de Deutsche de Italiaansche beginselen.

Schr. betoogt, dat de belangstelling van den goed geleiden soldaat voor de gemeenschap ook na zijn actieven dienstdienst moet worden wakker gehouden. Het oude, standpunt dat *de soldaat een loyaal staatsburger* moet zijn, moet als traditie op het jongere geslacht worden overgedragen. Hoewel het vanzelfsprekend behoorde te zijn, dat, *naarmate de actieve dienstdienst korter is, herhalingsoefeningen langer* moeten zijn wordt dit beginsel in Frankrijk niet voldoende toegepast ²⁾. Ook na het bereiken van de leeftijdsgrens van den dienstplicht, moet den waarachtige soldaat tot het brengen van het uiterste offer bereid blijven. Zelfs voor de alleroudste lichten bestaan onbegrensde mogelijkheden, in het bijzonder ten opzichte van de diensten ter bescherming tegen de gevaren die de toekomstige luchtoorlog met zich medebrengt.

De aan de *reserve officieren* en *dienstplichtige onderofficieren* te stellen eischen zijn sinds den laatsten oorlog enorm gestegen. Over dit thema schrijft Generaal NIESSEL uitvoerig, daar hij de voortgezette opleiding van het kader tot zijn bijzondere dienstaak heeft behoord. Het schijnt in Frankrijk heel moeilijk te zijn bij de dienstplichtige onderofficieren belangstelling voor hun taak op te wekken en hen verder te bewaken, een gevolg van de zeer heterogene samenstelling van dit kader (*tout comme chez nous!* Red.). *De dienstplichtige aanvoeders van alle rangen* worden *de schakels* genoemd *tusschen volk en leger*. In hun positie als burger en soldaat kunnen zij in het volk ten bate van het volk voor het leger werken en het aanzien de achting en de liefde voor de weermacht verhoogen, om daarmede te bereiken dat bij het voteeren van de credieten voor de landsverdediging het volk niet te karig is. *In nog hoogere mate is het de plicht van de gepensionneerde officieren van de hooge en allerhoogste rangen hun oude beroep en daarmede de gemeenschap te „dienen”.*

¹⁾ Het artikel is geschreven vóór de invoering van den dienstplicht in Duitschland.

²⁾ In Nederland nog minder. Red.

De goedgezinde en z.g. *leidende klassen* van het volk beschikken, door hun invloed op hun ondergeschikten van alle lagen, ten deele ook over verstrekkende mogelijkheden om de bestaande staatsorde te steunen. Ook aan *de vrouwen* wordt — gedachtig aan hunne groote verdiensten in den oorlog 1914-'18 — belangrijken daadwerkelijken en moreelen invloed toegekend. Is bij hen als Moeder of als echtgenoot het echte, heilige gevoel voor het Vaderland aanwezig, dan weerspiegelt zich dit is het geheele volk. Speciaal bij het luchtgevaar vallen aan de vrouwen gewichtige opdrachten ten deel; de uitvoering er van voor te bereiden, is hun vredestaak.

Voor de vervulling van zijn plichten heeft het leger het vertrouwen en de goede gezindheid van het volk noodig — een wederzijds begripen is onontbeerlijk om schadelijke kastenvorming te voorkomen.

Zeer uitvoerig en met instemming citeert Generaal NIESSEL stukken uit het boekwerk „*Gedanken eines Soldaten*” van Generaal-Overste VON SEECKT. Als buurman van Duitschland eenerzijds, waar de leer van den Staatsmacht van VON SEECKT luid verkondigd wordt, waar *het belang van de gemeenschap voor het eigenbelang* gaat, waar alle burgers zich lichamelijk, geestelijk en moreel op hoog peil houden om hun land op ieder gebied in vrede en in oorlogstijd te kunnen dienen en anderzijds als buurman van Italië, waar de beginselen van het fascisme gelden, hebben de Franschen met een en ander ten volle rekening te houden.

Het artikel heeft de politieke bedoeling tot *invoering van een soort militaire vooropleiding* van de jeugd te komen: „het omvatten van de totaliteit van het volk”.

„*Revue des Deux Mondes*”, 15 Jan. 1935.

R. M.

TWEE VOORLOOPERS.

De commandant CAZEILLES en een schrijver, zich teekenend met „C. Z.”, geven ieder een kort overzicht over eenige tactische werken en tijdschriftartikelen, welke, dateerend van vóór den wereldoorlog, bewijzen hoe er toen reeds stemmen opgingen, welke niet alleen waarschuwden voor „*l'offensive quand même*”, maar die beschouwingen over den aanval enz. bevatten, welke voor een goed deel door de ervaringen van den oorlog 1914-'18 werden bevestigd.

De commandant CAZEILLES behandelt daarbij een artikel, dat in 1893 verscheen in het *Journal des Sciences Militaires*.

In dit artikel voorspelt de schrijver al een langeren duur van de gevechten, gevolg van de toename in dracht en juistheid van de verschillende wapenen, welke weer de oorzaak zullen worden, dat de troepen meer dan voorheen hun pioniergereedschap te hulp zullen moeten roepen.

De schr. spreekt dan reeds van de „leegheid van het slagveld” en voorspelt, dat tijdens het gevecht de voornaamste rol zal toevallen aan de commandanten van de kleine eenheden, omdat alleen deze iets zullen kunnen zien.

Evenzeer acht de schrijver de klassieke rol van de cavalerie gewijzigd, waarbij hij de lichte troepen ziet ondersteund door infanterie op gevorderde voertuigen of nog beter op voor dit doel geconstrueerde voertuigen dan wel op rijwielen.

Men denke bij deze in 1893 gepubliceerde theorie bijv. eens aan het optreden van het regiment-De Hautecloque in den slag bij Ethe in Augustus 1914.

„Men moet wel met volkomen blindheid zijn geslagen, om niet in te zien, dat de drie „nieuwe factoren: de gestrektheid van de banen van den klein-kaliber-wapenen, de afwezigheid van rook en de tijduren van de artillerie het evenwicht volmaakt hebben „verstoord.”

De schr. van 1893 trekt uit zijn beschouwingen ook de conclusie, dat de samenwerking tusschen de infanterie en de artillerie veel beter moet zijn dan tot 1893 het geval was.

Zooals men ziet, het zijn alle klanken, welke ons nu bekend in de ooren klinken, het opmerkelijke is dan ook gelegen in het tijdstip, waarop zij werden geuit.

Het tweede artikel speelt in 1913. De schrijver baseert zich voor zijn beschouwingen op de ervaringen van 1870, van 1877, van den Boerenoorlog, van den Russisch-Japanschen oorlog en van de Balkanoorlogen.

Gaan wij daarbij na, welke lessen ook bij ons uit de genoemde oorlogen zijn getrokken, dan verwondert het ons minder, dat deze schrijver evenzeer tot de conclusie komt, dat de oude vormen van den oorlog hebben afgedaan en dat het tijd, hoog tijd is, de aanvalsvormen aan te passen aan de steeds groeiende macht van de moderne strijdmiddelen.

Twee interessante artikelen, welke het lezen overwaard zijn.

Revue d'Infanterie. April '34.

B.

DE WICHELROEDE VOOR MILITAIR-TECHNISCH GEBRUIK.

Op militair gebied bevat het eerste nummer van den jaargang 1935 der „Revue du Génie militaire” slechts eenige bijdragen, te zamen het begin vormende van een door de redactie ingestelde enquête over de toepassing van de wichelroede voor militaire doeleinden, in het bijzonder tijdens den wereldoorlog.

Het onderwerp wordt hier hoogsternstig genomen, hoewel, voor zoover mij bekend, de beweerd, met de wichelroede te bereiken resultaten, van wetenschappelijke zijde lang niet onverdeeld worden aanvaard.

De twee inleidende artikelen zijn onderscheidenlijk van de hand van den lieutenant-colonel de FRANCEDE-TERSENT en van een bekend wichelroede-looper, Armand Viré.

Een wichelroede bestaat in den eenvoudigsten vorm uit een V-vormig takje, b.v. van een hazelaar, dat door den looper aan de beide einden in ondergreep vastgebonden wordt. Passeert de looper wateraderen, delfstoffen of andere bijzonderheden in den bodem onder zich, dan slaat — bij daarvoor geschikte personen — de wichelroede op- of neerwaarts uit.

In de plaats van het takje zijn later verschillende soorten instrumenten bedacht.

Hiermede zou dan, niet alleen de plaats, maar ook de diepteligging en de geaardheid der zich manifesteerende stoffen kunnen worden bepaald.

ARMAND VIRE verhaalt daaromtrent onder meer, hoe hij in 1915 aan het front van het XVIIe korps belast werd met het onderzoek naar onder den bodem vermoede holle ruimten.

Het gebeurde op een dag te Bellacourt (Pas-de-Calais) gelegen in een onder zwaar artillerievuur liggend frontgedeelte, dat een divisiearts aan een commandant der pioniers vroeg op een nabijgelegen terreingedeelte een gemiveerd onderkomen te maken voor de verzorging der gewonden, daar de in een klein boerenhuis ondergebrachte, doch overigens onbeschutte verbandplaats zeer groot gevaar liep door een granaat te worden getroffen.

ARMAND VIRE mengde zich in het gesprek en vroeg waarom de dokter dat omvangrijke werk zou laten verrichten.

„Wel . . . omdat het noodzakelijk is” antwoordde de dokter.

„Maar waarom, als er hier groote hopen zijn, geheel gereed en geschikter voor Uw doel dan de met veel arbeid te miveeren onderkomens?”

„Ja, maar wáár dan?” repliceerde de dokter.

„Hier, onder Uw voeten” antwoordde VIRE, die dienselfden morgen met de wichelroede had vastgesteld, dat ter plaatse uitgestrekte ondergrondse hopen voorkwamen, ruim genoeg om een geheele compagnie tot schuilplaats te kunnen dienen.

Een grondboring leverde inderdaad het bewijs en drie dagen later was de toegang gereed gemaakt tot wat een complex van oude steengroeven bleek te zijn met een oppervlakte van omstreeks 5000 m².

N.

DE VERDEDIGING TEGEN VECHTWAGENS.

Hoezeer de Franschen ook den nadruk leggen op den aanval met vechtwagens, zij verwaarloozen ook de verdediging tegen dit nieuwe strijdmiddel niet. Steeds weer wordt gewezen op de groote waarde van *natuurlijke hindernissen* (rivieren, kanalen, dichte bosschen, moerassen, meren, vijvers, e.d.) tegen vechtwagens.

De keuze van de verdedigende stelling moet hiermede *onder alle omstandigheden* rekening houden.

Kunstmatige hindernissen hebben verder alleen waarde wanneer zij door anti-vechtwagen geschut kunnen worden bestreken.

Wat het *anti-vechtwagensgeschut* aangaat, legt de Schr. van het onderwerpelij artikel er den nadruk op, dat dit in de diepte moet zijn opgesteld en dan zoodanig dat onderlinge flankering mogelijk wordt. Ons I.R. deel II huldigt deze beginselen eveneens (zie pt. 35, 115, 116).

Teneinde goed te laten uitkomen, dat het maken van kunstmatige vechtwagenhindernissen geweldig veel tijd kost, worden als gemiddelden aangegeven voor het maken van valkuilen over een breedte van 100 m 250 manuren en voor 100 m eenvoudig vechtwagenhindernis 200 manuren.

Ook in dit opzicht komt de belangrijkheid van natuurlijke hindernissen wel sterk naar voren.

NACHTOEFENINGEN.

Kapitein QUENST begint met er op te wijzen, dat men in het algemeen niet veel voor nachtoefeningen voelt. Iedereen dient er echter van doordrongen te worden, dat nachtoefeningen niet alleen uiterst nuttig zijn, doch ook noodzakelijk. De vliegtuigen, 's vij. artillerie, de groote dracht der Zw. mitr. noodzaken nu eenmaal tal van handelingen des nachts uit te voeren.

De oefeningen bij duisternis eischen veel van officieren en kader, doch ook voor den soldaat zijn ze inspannend. Bij de nachtoefeningen komen de flinke kerels naar voren en kan het kader toonen, wat het waard is. Nachtmarschen, patrouille gang, kleine ondernemingen met een scherp omlijnd doel, de terugtocht, oefeningen in samenwerking met zoeklichten, oefeningen in het aanvoeren van munitie en levensmiddelen enz. zijn uiterst leerzaam en zij breken bovendien de sleur van de dagelijksche oefeningen.

Verder wijst Schr. er op, dat de instructie voor de nachtelijke oefeningen moet beginnen bij een afzonderlijk opgestelden soldaat. Hij moet vertrouwd raken met de ontelbare variaties van vormen, die zich in het duister aan hem voordoen. Ook uit een oogpunt van tucht zijn de oefeningen bij duisternis van hooge waarde. Wij kunnen ons met het bovenstaande geheel vereenigen, behoudens ten aanzien van „de sleur der dagelijksche oefeningen”. De dagelijksche dienst behoeft allermint sleur te worden. De plichtsbe-trachting en het enthousiasme van officieren en kader kunnen dit ten eenenmale voor-komen.

Revue d'infanterie, Febr. 1935.

B. K.

NAAR HET SCHOONE HONGARIJE

10 DAGEN voor den totaalprijs van Fl. 89.—

(plus fl. 3.— verplicht inschrijfgeld)

GEZELSCHAPSREIS PER SPECIALEN TREIN

georganiseerd door het

HONGAARSCH MINISTERIE VAN HANDEL AFDEELING VREEMDELINGENVERKEER VAN 29 JULI TOT 7 AUGUSTUS 1935

Logies in 1ste klas hotels — Bezoek aan Nürnberg — Bezoek aan Weenen (Schönbrun, Kobenzl, Grinzing) — Boottocht Weenen-Boedapest — Verblijf te Boedapest met bezoek aan Kon. Hong. Staatswijnkelders, Margaretha-eiland met Palatinus Strandbad, excursie naar de Poesta's tot bijwoning van groot Hongaarsch volksfeest enz. enz.

Volledig programma en inschrijving tot 10 JULI A.S. bij de reisbureaux: The American Express Co. Inc., Amsterdam, Rokin 88/90; Rotterdam, Coolsingel 111; Den Haag, Plaats 31 en „Mitropa”, Leidsche straat 106, Amsterdam.